

Правління Національного банку України
ПОСТАНОВА

27 грудня 2025 року

Київ

№ 161

Про затвердження
Положення про порядок визначення банками
України, банківськими групами значних експозицій
та розрахунок значення нормативу
максимального розміру значної експозиції

Відповідно до статей 7, 15, 55, 56, 58 Закону України “Про Національний банк України”, статей 9, 66, 67 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, з метою імплементації положень Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 575/2013 від 26 червня 2013 року про пруденційні вимоги для кредитних установ та про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 648/2012 (зі змінами) щодо визначення максимального розміру значної експозиції Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про порядок визначення банками України, банківськими групами значних експозицій та розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції (далі – Положення), що додається.

2. Банкам України:

1) розробити / доопрацювати внутрішньобанківське положення щодо порядку визначення значних експозицій та розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції банку до 31 жовтня 2026 року (включно);

2) здійснити розрахунок у тестовому режимі нормативу максимального розміру значної експозиції банку згідно з вимогами Положення:

на звітні дати 01 листопада, 01 грудня 2026 року, 01 січня 2027 року та надати інформацію про результати такого розрахунку до Національного банку України (далі – Національний банк) за встановленою ним формою не пізніше 17 листопада, 15 грудня 2026 року, 15 січня 2027 року відповідно;

зі звітної дати 01 лютого 2027 року до звітної дати 28 лютого 2027 року (включно) на дати, які є звітними для файлів із показниками статистичної звітності зі щоденною періодичністю подання, та надати інформацію про результати такого розрахунку до Національного банку за встановленою ним

формою до 23 години 00 хвилин робочого дня, наступного за відповідною звітною датою;

3) затвердити та запровадити внутрішньобанківське положення щодо порядку визначення значних експозицій та розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції банку до 28 лютого 2027 року (включно);

4) здійснювати розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції банку згідно з вимогами Положення починаючи зі звітної дати 01 березня 2027 року.

3. Відповідальним особам банківських груп:

1) розробити / доопрацювати, затвердити та запровадити внутрішньогрупові документи щодо порядку визначення значних експозицій та розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції до 31 березня 2027 року (включно);

2) здійснювати розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи згідно з вимогами Положення починаючи зі звітної дати 01 квітня 2027 року.

4. Національний банк не застосовує до відповідальних осіб банківських груп заходів впливу за подання до Національного банку статистичної звітності про значення нормативу максимального розміру значної експозиції кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи зі звітними датами 01 квітня, 01 липня 2027 року, у якій виявлено помилки, пов'язані з переходом на розрахунок згідно з вимогами Положення.

5. Рекомендувати банкам / учасникам банківських груп ураховувати вимоги цього Положення під час унесення змін до діючих правочинів та укладання нових правочинів, наслідком яких є збільшення розміру значних експозицій.

6. Департаменту методології регулювання діяльності банків (Оксана Присяженко) після офіційного опублікування довести до відома банків України інформацію про прийняття цієї постанови.

7. Постанова набирає чинності з дня, наступного за днем її офіційного опублікування.

Голова

Андрій ПИШНИЙ

Положення
про порядок визначення банками України, банківськими групами
значних експозицій та розрахунок значення нормативу
максимального розміру значної експозиції

I. Загальні положення

1. Це Положення розроблено відповідно до Законів України “Про банки і банківську діяльність”, “Про Національний банк України”.

Підходи, визначені цим Положенням, ґрунтуються на нормах Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 575/2013 від 26 червня 2013 року про пруденційні вимоги до кредитних установ та про внесення змін до Регламенту (ЄС) № 648/2012 (зі змінами) (далі – Регламент ЄС № 575), делегованих Регламентів Комісії (ЄС) № 1187/2014 від 02 жовтня 2014 року, № 2022/1011 від 10 березня 2022 року, № 2024/1728 від 06 грудня 2023 року, у доповнення до Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 575/2013, та ураховують принципи і рекомендації Базельського комітету з банківського нагляду щодо значних експозицій, визначені в документі “Великі експозиції (січень 2023 року)”.

2. Терміни та скорочення в цьому Положенні вживаються в такому значенні:

1) багатокомпонентний дериватив – дериватив, базовим активом якого є цінні папери інституту спільного інвестування або базовим показником якого є індекс, що розраховується щодо індексного кошика, до складу якого включено пайові / боргові цінні папери, або який передбачає декілька базових активів та/або базових показників;

2) висновок банку – задокументований обґрунтований висновок управлінського персоналу / колегіального органу банку щодо відповідності активів інститутів спільного інвестування / базових активів за деривативами ознакам, встановленим у цьому Положенні, який ґрунтується на принципах, визначених у пункті 31 розділу IV цього Положення, та складений за результатами проведеного банком комплексного та об’єктивного аналізу всієї доступної інформації, включаючи інформацію з відкритих джерел;

3) група пов’язаних контрагентів – два або більше контрагентів банку, що відповідають критеріям, установленим у розділі VII цього Положення щодо визначення осіб такими, що несуть спільний економічний ризик;

4) група пов'язаних контрагентів кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи (далі – група пов'язаних контрагентів КІП) – два або більше контрагентів учасника / учасників кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи, що відповідають критеріям, установленим у розділі VII цього Положення щодо визначення осіб такими, що несуть спільний економічний ризик;

5) дериватив – деривативний фінансовий інструмент, що є одним з таких:
 деривативний фінансовий інструмент, базовим активом якого є пайові / боргові цінні папери;
 багатокomпонентний дериватив;

6) довга експозиція – експозиція за деривативом, за яким дефолт емітента базового інструменту за деривативом призведе до понесення банком / учасником кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи збитку за цим деривативом;

7) додаткова експозиція – експозиція щодо емітента / боржника за активами інституту спільного інвестування / інституту спільного інвестування, що виникає у банку / учасника кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи внаслідок провадження діяльності зі спільного інвестування інститутом спільного інвестування, учасником якого він є;

8) експозиція (англійською мовою *exposure*) – актив / фінансове зобов'язання, що обліковується за активними балансовими / позабалансовими рахунками Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 11 вересня 2017 року № 89 (зі змінами), без зваження на вагу ризику згідно з Положенням про визначення банками України мінімального розміру експозицій, зважених за кредитним ризиком, затвердженим постановою Правління Національного банку України від 03 квітня 2025 року № 43 (зі змінами) (далі – Положення № 43);

9) емітент базового інструменту за деривативом – одна з таких осіб:
 емітент пайового / боргового цінного папера, що є базовим активом деривативу або включений до складу індексного кошика, щодо якого оператором організованого ринку капіталу розраховується індекс, що є базовим показником деривативу;
 емітент / боржник за активом інституту спільного інвестування, цінні папери якого є базовим активом за деривативом;

10) Інструкція № 368 – Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою Правління Національного банку

України від 28 серпня 2001 року № 368, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2001 року за № 841/6032 (зі змінами);

11) Інструкція № 14 – Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з фінансовими інструментами в банках України, затверджена постановою Правління Національного банку України від 21 лютого 2018 року № 14 (зі змінами);

12) КІП – кредитно-інвестиційна підгрупа банківської групи;

13) коротка експозиція – експозиція за деривативом, за яким дефолт емітента базового інструменту за деривативом призведе до отримання банком / учасником кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи прибутку за цим деривативом;

14) контрагент КІП – один з таких осіб:

контрагент учасника кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи, який є стороною в зобов'язанні / має відносини фінансового характеру лише з одним учасником цієї підгрупи;

контрагент учасників кредитно-інвестиційної підгрупи банківської групи, який є стороною в зобов'язанні / має відносини фінансового характеру одночасно з кількома учасниками цієї підгрупи;

15) надавач забезпечення – особа, яка є надавачем / утримувачем / емітентом забезпечення за експозицією контрагента банку / КІП та є однією з таких осіб:

надавачем гарантійного інструменту / контргарантії, який / яка визначений / визначена прийнятним інструментом непрофінансованого забезпечення за експозицією згідно з вимогами глави 20 розділу IV Положення № 43;

банком – контрагентом, у якому розміщено заставу, предметом якої є майнові права на грошові кошти / інструменти, ідентичні до грошових коштів, та яка визначена прийнятним інструментом профінансованого забезпечення за експозицією згідно з вимогами глави 19 розділу IV Положення № 43;

емітентом цінного папера, який визначений прийнятним інструментом профінансованого забезпечення за експозицією згідно з вимогами глави 19 розділу IV Положення № 43;

16) Національний банк – Національний банк України;

17) наскрізний підхід (англійською мовою look-through approach) – підхід, який передбачає визначення додаткових / непрямих експозицій банку / учасника

КІП щодо контрагентів / осіб, які не є контрагентами, унаслідок придбання банком / учасником КІП цінних паперів інституту спільного інвестування / здійснення операцій з деривативами, з метою врахування цих експозицій під час розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції так, ніби додаткові / непрямі експозиції є прямими експозиціями;

18) невідомий контрагент (англійською мовою *unknown client*) – гіпотетичний контрагент банку / учасника КІП, експозиція щодо якого є сукупним розміром всіх додаткових та непрямих експозицій щодо невідомого контрагента, визначених згідно з розділами IV–VI цього Положення за результатами застосування наскрізного підходу, оскільки банк не отримав інформацію, необхідну для виявлення (ідентифікації) емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами, незважаючи на вжиття всіх потрібних та можливих заходів;

19) незабезпечена експозиція – експозиція, яка не забезпечена жодним з прийнятних інструментів пом'якшення кредитного ризику, визначених у розділі IV Положення № 43;

20) непряма експозиція – експозиція щодо емітента базового інструменту за деривативом / контрагента, який є стороною за деривативом, що виникає у банку / учасника КІП за операцією з деривативом;

21) офіційне експортно-кредитне агентство (англійською мовою *official export credit agency*) – це юридична особа, яка надає фінансову підтримку експортерам у формі гарантій, страхування і кредитування та включена до переліку офіційних експортно-кредитних агентств, оприлюдненого на сторінках офіційного інтернет-представництва Організації економічного співробітництва та розвитку (*Organisation for Economic Co-operation and Development*);

22) підхід заміщення (англійською мовою *substitution approach*) – підхід, який передбачає визначення експозиції / частини експозиції щодо контрагента, забезпеченої прийнятним інструментом пом'якшення кредитного ризику, експозицією щодо надавача забезпечення (замість контрагента);

23) Положення № 254 – Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп, затверджене постановою Правління Національного банку України від 20 червня 2012 року № 254, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 12 липня 2012 року за № 1178/21490 (зі змінами);

24) Положення № 346 – Положення про застосування Національним банком України заходів впливу, затверджене постановою Правління Національного

банку України від 17 серпня 2012 року № 346, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 17 вересня 2012 року за № 1590/21902 (зі змінами);

25) Положення № 351 – Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (зі змінами);

26) Положення № 196 – Положення про порядок визначення банками України розміру регулятивного капіталу, затверджене постановою Правління Національного банку України від 28 грудня 2023 року № 196 (зі змінами);

27) Положення № 89 – Положення про порядок розрахунку банками України та банківськими групами значення коефіцієнта левериджу, затверджене постановою Правління Національного банку України від 19 липня 2024 року № 89 (зі змінами);

28) Положення № 158 – Положення про порядок визначення банками України та банківськими групами мінімального розміру ризику розрахунку, затверджене постановою Правління Національного банку України від 23 грудня 2024 року № 158;

29) Правила № 120 – Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 13 листопада 2018 року № 120 (зі змінами);

30) Правила № 164 – Правила бухгалтерського обліку операцій з акредитивами в банках України, затверджені постановою Правління Національного банку України від 28 грудня 2019 року № 164 (зі змінами);

31) прийнятний інструмент профінансованого забезпечення – інструмент профінансованого забезпечення, визначений прийнятим згідно з вимогами глави 19 розділу IV Положення № 43;

32) прийнятний інструмент непрофінансованого забезпечення – інструмент непрофінансованого забезпечення, визначений прийнятим згідно з вимогами глави 20 розділу IV Положення № 43;

33) прийнятний інструмент пом'якшення кредитного ризику – прийнятний інструмент профінансованого забезпечення / непрофінансованого забезпечення;

34) спільна бренд-платформа – узгодженість маркетингу / дизайну, комерційного (фірмового) найменування юридичної особи та / або торговельної марки та / або будь-яких інших позначень, за яким товари / послуги / юридичні особи набувають ідентичних унікальних ознак / характеристик, чим забезпечується єдине сприйняття бренду, що дає змогу асоціювати діяльність однієї юридичної особи з діяльністю іншої юридичної особи.

Терміни “асоційована особа”, “контроль”, “професійне судження” уживаються в значеннях, визначених у Законі України “Про банки і банківську діяльність”.

Терміни “деривативні фінансові інструменти”, “кліринг”, “фінансовий інструмент” уживаються в значеннях, визначених у Законі України “Про ринки капіталу та організовані товарні ринки”.

Терміни “активи інституту спільного інвестування”, “діяльність із спільного інвестування”, “інвестиційна декларація”, “інститут спільного інвестування”, “учасник інституту спільного інвестування”, “цінні папери інституту спільного інвестування” уживаються в значеннях, визначених у Законі України “Про інститути спільного інвестування”.

Термін “фінансове зобов’язання” уживається в значенні, визначеному в Положенні № 351.

Терміни “банківська книга”, “торгова книга” уживаються в значеннях, визначених у Положенні про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 11 червня 2018 року № 64 (зі змінами) (далі – Положення № 64).

Термін “ціна виконання” уживається в значенні, визначеному в Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з похідними фінансовими інструментами в банках України, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 26 грудня 2018 року № 153 (зі змінами).

Терміни “довга ризик-позиція”, “коротка ризик-позиція”, “ризик-позиція” “узгоджені ризик-позиції” уживаються в значеннях, визначених у Положенні про порядок визначення банками України мінімального розміру ринкового ризику, затвердженому постановою Правління Національного банку України від 30 грудня 2021 року № 162 (зі змінами) (далі – Положення № 162).

Термін “гарантійний фонд” уживається в значенні, визначеному в Положенні про провадження клірингової діяльності, затвердженому рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 13 січня 2022 року № 5, зареєстрованому в Міністерстві юстиції України 01 лютого 2022 року за № 114/37450 (зі змінами).

Термін “ризик розрахунку” уживається в значенні, визначеному в Положенні № 158.

Терміни “актив”, “багатосторонні банки розвитку”, “гарантійний інструмент”, “інструмент, ідентичний до грошових коштів”, “контрагент”,

“непрофінансоване забезпечення”, “профінансоване забезпечення”, “торгова експозиція”, “учасник КІП”, “центральний контрагент”, “юридична особа публічного права” уживаються в значеннях, визначених у Положенні № 43.

Інші терміни, що вживаються в цьому Положенні, використовуються у значеннях, визначених законами України та нормативно-правовими актами Національного банку.

3. Це Положення встановлює порядок визначення значних експозицій та розрахунків значення нормативу максимального розміру значної експозиції для банків та банківських груп (кредитно-інвестиційної підгрупи).

Максимальне значення нормативу максимального розміру значної експозиції та вимоги щодо його дотримання встановлюються Інструкцією № 368 / Положенням № 254.

4. Банк / відповідальна особа банківської групи (далі – банк) розробляє та затверджує рішенням уповноваженого органу внутрішньобанківське положення / внутрішньогрупові документи щодо порядку визначення значних експозицій та розрахунків значення нормативу максимального розміру значної експозиції (далі – внутрішньобанківське положення).

Внутрішньобанківське положення може бути частиною окремого положення щодо управління кредитним ризиком у банку / банківській групі.

5. Банк у внутрішньобанківському положенні визначає порядки, процедури, методики, застосування яких забезпечує:

1) своєчасне та повне виявлення значних експозицій, моніторинг, звітування та контроль усіх значних експозицій банку / КІП і подальших змін до них, ґрунтуючись на розподілі обов’язків, повноважень між підрозділами банку / учасниками КІП із застосуванням моделі трьох ліній захисту згідно з Положенням № 64;

2) належну оцінку для визначення груп пов’язаних контрагентів характеру відносин між контрагентами, між контрагентами та особами, які не є контрагентами, включаючи відносини з надавачами забезпечення, емітентами / боржниками за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами;

3) коректність розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо контрагентів / груп пов’язаних контрагентів;

4) регламентацію інших питань, що пов’язані з отриманням і аналізом на регулярній основі інформації / даних для цілей визначення значних експозицій

та розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції, та враховують вимоги цього Положення.

Мінімальний перелік порядків, процедур та методик, які є обов'язковими для визначення у внутрішньобанківському положенні, зазначений у додатку 1 до цього Положення.

6. Відповідність внутрішньобанківського положення вимогам цього Положення є предметом оцінки Національним банком під час здійснення банківського нагляду.

Банк подає внутрішньобанківське положення Національному банку на його запит, а також уповноваженим Національним банком особам під час здійснення інспекційної перевірки.

Неподання банком внутрішньобанківського положення для ознайомлення на запит Національного банку або уповноважених Національним банком осіб під час здійснення інспекційної перевірки банку є підставою для розгляду питання про застосування до банку заходів впливу згідно з вимогами Положення № 346.

Відсутність у банку внутрішньобанківського положення може бути підставою для висновку Національного банку про неефективність та / або неадекватність системи управління кредитним ризиком (з урахуванням ризику концентрації) у банку / банківській групі, а також підставою для розгляду питання про застосування заходів впливу згідно з вимогами Положення № 346.

7. Банк визначає значні експозиції та розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції банку (далі – N_{LEX}) щоденно, ґрунтуючись на даних файлу статистичної звітності 01X “Дані про залишки на рахунках”, визначеного в Правилах № 120, та додаткових даних, необхідних для такого розрахунку.

8. Відповідальна особа банківської групи визначає значні експозиції та розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції КІП (далі – N_{LEXKIP}) щокварталу, ґрунтуючись на даних субконсолідованого балансу КІП та додаткових даних, необхідних для такого розрахунку.

9. Банк подає до Національного банку дані про значні експозиції щодо контрагентів / групи пов'язаних контрагентів у порядку та спосіб, визначені в Правилах № 120.

10. Банк з метою визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції здійснює такі послідовні дії:

1) визначає всі експозиції щодо кожного контрагента банку / КІП та розраховує їх розмір згідно з розділом II цього Положення, включаючи:

експозиції за активами та фінансовими зобов'язаннями, що утримуються в торговій та банківській книгах;

експозиції, визначені із застосуванням підходу заміщення згідно з розділом III цього Положення;

експозиції, визначені із застосуванням наскрізного підходу згідно з розділами IV–VI цього Положення (додаткові експозиції та непрямі експозиції);

2) визначає згідно з розділом VII цього Положення всі групи пов'язаних контрагентів банку / КІП за результатами оцінки характеру відносин між контрагентами банку / КІП, а також за результатами оцінки відносин між цими контрагентами та особами, які на дату визначення значних експозицій не є контрагентами банку / КІП, включаючи:

надавачів забезпечення, щодо яких визначено експозицію за результатами застосування підходу заміщення, – якщо експозиції забезпечені прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику;

емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, виявлених за результатами застосування наскрізного підходу, – у разі придбання банком / учасником КІП цінних паперів інститутів спільного інвестування;

емітентів базових інструментів за деривативами, виявлених за результатами застосування наскрізного підходу, – якщо банк / учасник КІП є стороною деривативів;

3) визначає згідно з пунктами 11–13 розділу I цього Положення сукупний розмір експозицій щодо кожного контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП окремо:

без застосування пом'якшення кредитного ризику;

із застосуванням пом'якшення кредитного ризику;

4) визначає згідно з пунктом 14 розділу I цього Положення наявність / відсутність значної експозиції щодо кожного контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

5) розраховує згідно з пунктами 15–18 розділу I цього Положення значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

кожного контрагента банку / КІП;

кожної групи пов'язаних контрагентів банку / КІП.

Банк не розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо контрагента, який входить до групи пов'язаних контрагентів.

11. Банк розраховує сукупний розмір експозицій щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП без застосування пом'якшення кредитного ризику за такою формулою:

$$CP_{EKCi} = \sum_{j=1}^n [\sum_{e=1}^t EKS_{Pe}; \sum_{q=1}^p EKS_{H3q}; \sum_{k=1}^m EKS_{Dk}; \sum_{u=1}^w EKS_{Hu}], \quad (1),$$

де CP_{EKCi} – це сукупний розмір експозицій щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

n – загальна кількість експозицій банку / КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, включаючи експозиції, визначені із застосуванням підходу заміщення та наскрізного підходу, крім експозицій, які не включаються до розрахунку сукупного розміру експозиції згідно з пунктом 12 розділу I цього Положення;

j – порядковий номер експозиції банку / КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП у загальній кількості експозицій щодо такого контрагента / групи пов'язаних контрагентів (n);

t – загальна кількість прямих експозицій банку / КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП за активами та фінансовими зобов'язаннями, що утримуються в торговій та банківській книгах, крім експозицій, які не включаються до розрахунку сукупного розміру експозиції згідно з пунктом 12 розділу I цього Положення;

e – порядковий номер експозиції банку / КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП у загальній кількості прямих експозицій щодо такого контрагента / групи пов'язаних контрагентів (t);

EKS_{Pe} – розмір e -ї прямої експозиції банку / КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначений згідно з пунктами 24–26 розділу II цього Положення;

p – загальна кількість експозицій банку / КІП щодо надавача забезпечення, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначених за результатами застосування підходу заміщення згідно з розділом III цього Положення;

q – порядковий номер експозиції банку / КІП щодо надавача забезпечення, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, у загальній кількості таких експозицій щодо такого надавача забезпечення (p);

EKS_{H3q} – розмір q -ї експозиції банку / КІП щодо надавача забезпечення, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначений із застосуванням підходу заміщення згідно з розділом III цього Положення;

m – загальна кількість додаткових експозицій банку / КІП щодо емітента / боржника за активами інститутів спільного інвестування, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП,

визначених із застосуванням наскрізного підходу згідно з розділами IV, V цього Положення;

k – порядковий номер додаткової експозиції банку / КІП щодо емітента / боржника за активами інститутів спільного інвестування, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, у загальній кількості додаткових експозицій щодо такого емітента / боржника за активами інститутів спільного інвестування (m);

EKS_{dk} – розмір k -ї додаткової експозиції банку / КІП щодо емітента / боржника за активами інституту спільного інвестування, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначений із застосуванням наскрізного підходу згідно з розділами IV, V цього Положення;

w – загальна кількість непрямих експозицій банку / КІП щодо емітента базового інструменту за деривативами, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначених із застосуванням наскрізного підходу згідно з розділами IV, VI цього Положення;

u – порядковий номер непрямой експозиції банку / КІП щодо емітента базового інструменту за деривативами, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, у загальній кількості непрямих експозицій банку щодо такого емітента (w);

EKS_{Hu} – розмір u -ї непрямой експозиції банку / КІП щодо емітента базового інструменту за деривативом, який є i -м контрагентом / входить до i -ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначений із застосуванням наскрізного підходу згідно з розділами IV, VI цього Положення.

12. Банк не включає до розрахунку сукупного розміру експозицій щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП такі експозиції:

1) експозиції за операціями купівлі / продажу / обміну іноземної валюти – якщо на дату розрахунку строк, що минув з дати виникнення експозиції, не перевищує двох робочих днів;

2) експозиції за операціями купівлі / продажу цінних паперів – якщо на дату розрахунку строк, що минув з дати виникнення експозиції, не перевищує п'яти робочих днів;

3) експозиції, що виникають у банку / учасника КІП унаслідок надання клієнтам фінансових платіжних послуг, включаючи експозиції за платіжними операціями / клірингом / розрахунками, експозиції щодо банків-кореспондентів, – якщо на дату розрахунку строк, що минув з дати виникнення експозиції, не перевищує один (наступний) робочий день;

4) експозиції, що виникають у банку / учасника КІП унаслідок надання контрагентам послуг зі здійснення операцій з фінансовими інструментами, включаючи експозиції за клірингом / зберіганням / розрахунками, – якщо на дату розрахунку строк, що минув з дати виникнення експозиції, не перевищує один (наступний) робочий день;

5) внутрішньоденні експозиції щодо надавачів фінансових платіжних послуг, включаючи експозиції за платіжними операціями / клірингом / розрахунками, експозиції щодо банків-кореспондентів, які виникають внаслідок здійснення ними діяльності з надання таких послуг;

6) експозиції за активами / частинами активів, що включені до вирахувань з основного капіталу 1 рівня, додаткового капіталу 1 рівня згідно з Положенням № 196 (крім нарахованих доходів, строк сплати яких згідно з договором минув, та нарахованих доходів, неотриманих понад 30 днів із дати їх нарахування, строк сплати яких згідно з договором не минув).

13. Банк розраховує сукупний розмір експозицій щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП із застосуванням пом'якшення кредитного ризику згідно з формулою 1, установленною у пункті 11 розділу I цього Положення, де показник $EKS_{\text{пе}}$ – це розмір незабезпеченої частини е-ї прямої експозиції банку / КІП щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначений згідно з пунктами 24–27 розділу II цього Положення.

14. Банк визначає значну експозицію ґрунтуючись на сукупному розмірі експозицій щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, визначеному згідно з пунктами 11–13 розділу I цього Положення, із застосуванням пом'якшення кредитного ризику та окремо без застосування пом'якшення кредитного ризику.

Значною експозицією є сукупний розмір експозицій щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП, що становить:

1) 10 і більше відсотків від розміру капіталу 1 рівня банку – для контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку;

2) 10 і більше відсотків від розміру капіталу 1 рівня КІП – для контрагента / групи пов'язаних контрагентів КІП.

15. Банк розраховує значення нормативу N_{LEX} щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку за такою формулою:

$$H_{LEXi} = \frac{CP_{EKCi} - \sum_{a=1}^s EKC_{Ba}}{K1_B} \cdot 100 \%, \quad (2),$$

де H_{LEXi} – значення нормативу максимального розміру значної експозиції банку щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку;

CP_{EKCi} – сукупний розмір експозицій банку щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку, визначений із застосуванням пом'якшення кредитного ризику згідно з пунктами 11–13 розділу I цього Положення;

s – загальна кількість експозицій банку щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку, включаючи експозиції, визначені щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку за результатами застосування підходу заміщення та наскрізного підходу, які не включаються до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 17 розділу I цього Положення;

a – порядковий номер експозиції банку щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку в загальній кількості експозицій щодо такого контрагента / групи пов'язаних контрагентів, які не включаються до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 17 розділу I цього Положення (s);

EKC_{Ba} – розмір експозиції банку щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів банку, яка не включається до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 17 розділу I цього Положення, визначений згідно з пунктами 24–26 розділу II, розділів III, V, VI цього Положення;

$K1_B$ – розмір капіталу 1 рівня банку, розрахований згідно з вимогами Положення № 196.

16. Відповідальна особа банківської групи розраховує значення нормативу $H_{LEXKIPi}$ щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів КІП за такою формулою:

$$H_{LEXKIPi} = \frac{CP_{EKCi} - \sum_{g=1}^l EKC_{Bg}}{K1_{KIP}} \cdot 100 \%, \quad (3),$$

де $H_{LEXKIPi}$ – значення нормативу максимального розміру значної експозиції КІП щодо і-го контрагента / і-ї групи пов'язаних контрагентів КІП;

CP_{EKSi} – сукупний розмір експозицій щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів КІП, визначений із застосуванням пом'якшення кредитного ризику згідно з пунктами 11–13 розділу I цього Положення;

I – загальна кількість експозицій КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів КІП, включаючи експозиції, визначені щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів КІП за результатами застосування підходу заміщення та наскрізного підходу, які не включаються до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 17 розділу I цього Положення;

g – порядковий номер експозиції КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів КІП у загальній кількості експозицій щодо такого контрагента / групи пов'язаних контрагентів, які не включаються до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 17 розділу I цього Положення (I);

EKS_{Bg} – розмір експозиції КІП щодо i -го контрагента / i -ї групи пов'язаних контрагентів КІП, яка не включається до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 17 розділу I цього Положення, визначений згідно з пунктами 24–26 розділу II, розділів III, V, VI цього Положення;

$K1_{KIP}$ – розмір капіталу 1 рівня КІП, розрахований згідно з вимогами Положення № 254.

17. Банк не включає до розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів банку / КІП експозиції, включаючи експозиції, визначені за результатами застосування підходу заміщення та наскрізного підходу, які є:

1) експозиціями щодо центрального уряду, центрального банку, регіонального уряду, органу місцевого самоврядування, юридичної особи публічного права, міжнародної організації, визначеної в статті 118 Регламенту ЄС № 575 (далі – міжнародна організація), багатостороннього банку розвитку, – якщо значення ваги ризику цієї експозиції становить 0% згідно з вимогами Положення № 43;

2) торговими експозиціями щодо центрального контрагента та експозиціями за внесками до гарантійного фонду центрального контрагента;

3) експозиціями за фінансовими зобов'язаннями з кредитування за одночасного дотримання таких умов:

до цих зобов'язань згідно з вимогами Положення № 43 застосовується коефіцієнт кредитної конверсії (CCF) 0%;

банк має право згідно з умовами правочину в односторонньому порядку, безумовно та без попереднього повідомлення контрагента відмовитися від виконання зобов'язань у будь-який час, або які автоматично скасовуються в разі погіршення фінансового стану контрагента та/або несвоєчасного виконання ним договірних зобов'язань перед банком / учасником КІП, без будь-яких негативних наслідків для банку / учасника КІП;

4) експозиціями / частинами експозицій, що забезпечені прийнятним інструментом профінансованого забезпечення в одній з таких форм:

грошового покриття, що розміщене в банку;

золота, що розміщене на зберіганні в банку;

майнових прав на золото контрагента чи майнового поручителя, що розміщене на вкладному (депозитному) рахунку в банку;

майнових прав на грошові кошти контрагента чи майнового поручителя, розміщені на вкладному (депозитному) рахунку в банку;

інструментів, ідентичних до грошових коштів, які випущені банком та в ньому розміщені;

5) експозиціями / частинами експозицій, що забезпечені прийнятним інструментом непрофінансованого забезпечення, за одночасного дотримання таких умов:

надавачем прийнятного інструменту непрофінансованого забезпечення є центральний уряд / центральний банк / юридична особа публічного права / міжнародна організація/ багатосторонній банк розвитку;

значення ваги ризику експозицій щодо надавача забезпечення визначене згідно з Положенням № 43 у розмірі 0%;

6) експозиціями / частинами експозицій, що забезпечені прийнятними інструментами непрофінансованого забезпечення у формі гарантійних інструментів, надавачем яких є офіційне експортно-кредитне агентство, – якщо ступінь кредитної якості експозиції, визначений згідно з Положенням № 43 на підставі кредитного рейтингу офіційного експортно-кредитного агентства, є нижчим з таких:

другий ступінь кредитної якості експозиції;

ступінь кредитної якості експозиції щодо центрального уряду країни, у якій зареєстровано головний офіс офіційного експортно-кредитного агентства, визначений із застосуванням вимог Положення № 43 на підставі номінованого в іноземній валюті кредитного рейтингу цього уряду.

18. Банк визначає складові розрахунку нормативів N_{LEX} та N_{LEXKIP} , які визначені в пунктах 11, 15, 16 розділу I цього Положення, у гривні / гривневому

еквіваленті за офіційним курсом гривні до кожної з іноземних валют, установленим Національним банком на дату розрахунку.

19. Банк у випадках, визначених у підпунктах 1–4 пункту 19 розділу I цього Положення, визначає значні експозиції та розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо кожної особи, яка на дату розрахунку не є контрагентом банку / КІП, а саме щодо:

1) надавача забезпечення – якщо за результатами застосування згідно з розділом III цього Положення підходу заміщення до експозицій, забезпечених прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику, до цього надавача забезпечення визначено експозицію / експозиції;

2) емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування – якщо за результатами застосування згідно з розділами IV, V цього Положення наскрізного підходу до придбаних банком / учасником КІП цінних паперів інститутів спільного інвестування до цього емітента / боржника визначено додаткову експозицію / додаткові експозиції;

3) емітента базового інструменту за деривативом – якщо за результатами застосування згідно з розділами V, VI цього Положення наскрізного підходу до деривативів, стороною яких є банк / учасник КІП, до цього емітента визначено непряму експозицію / непрямі експозиції;

4) невідомого контрагента – у разі виконання хоча б однієї з таких умов:

банк / учасник КІП придбав цінні папери інституту спільного інвестування та за результатами застосування наскрізного підходу згідно з розділами IV, V цього Положення банк визначив, що додаткові експозиції є експозиціями щодо невідомого контрагента;

банк / учасник КІП є стороною деривативу та за результатами застосування наскрізного підходу згідно з розділами V, VI цього Положення банк визначив, що непрямі експозиції є експозиціями щодо невідомого контрагента.

20. Банк, якщо визначені в підпунктах 1–3 пункту 19 розділу I цього Положення особи є однією й тією ж особою, визначає значну експозицію та розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо цієї особи з урахуванням сукупного розміру всіх експозицій, визначених щодо таких осіб.

21. Банк, якщо за результатами оцінки характеру відносин між особами, визначеними в підпунктах 1–3 пункту 19 розділу I цього Положення, визначив групу / групи пов'язаних контрагентів, які складаються виключно з таких осіб,

визначає значні експозиції та розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо кожної такої групи пов'язаних контрагентів.

22. Банк включає до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій, розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції щодо невідомого контрагента всі такі експозиції:

1) додаткові експозиції, визначені експозиціями щодо невідомого контрагента згідно з підпунктом 2 пункту 40, підпунктом 2 пункту 41 розділу V цього Положення за всіма інститутами спільного інвестування, учасниками яких є банк / учасник КІП;

2) непрямі експозиції, визначені експозиціями щодо невідомого контрагента згідно з підпунктом 2 пункту 55, підпунктом 2 пункту 56 розділу VI цього Положення за всіма деривативами, стороною яких є банк / учасник КІП.

23. Банк, що є учасником банківської групи, розраховує значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо контрагента-учасника КІП з урахуванням особливостей, установлених у розділі VIII цього Положення.

II. Визначення розміру експозиції

24. Банк визначає розмір експозиції таким чином:

1) розмір експозиції за активом, що утримується у банківській книзі (крім експозицій, зазначених у підпунктах 4, 5 пункту 24 розділу II цього Положення), дорівнює балансовій вартості цього активу, визначеній згідно з вимогами Інструкції № 14;

2) розмір експозиції за фінансовим зобов'язанням, що утримується у банківській книзі (крім експозицій, зазначених у підпунктах 4, 5 пункту 24 розділу II цього Положення), визначається згідно з вимогами пункту 24 глави 3 розділу I Положення № 43;

3) розмір експозиції за активами / фінансовими зобов'язаннями, що утримуються у торговій книзі (далі – інструменти, що утримуються у торговій книзі) (крім експозицій, зазначених у підпунктах 4, 5 пункту 24 розділу II цього Положення), визначається згідно з вимогами пункту 25 розділу II цього Положення;

4) розмір експозиції за деривативом, що утримується у торговій / банківській книзі, визначається згідно з вимогами розділу III Положення № 89;

5) розмір експозиції за операцією з купівлі / продажу / обміну активів, включеної до розрахунку мінімального розміру ризику розрахунку, визначається як розмір ризику розрахунку за цією операцією, розрахований згідно з вимогами Положення № 158.

25. Банк визначає розмір експозиції щодо контрагента за інструментами, що утримуються в торговій книзі, як сукупний розмір довгих ризик-позицій щодо контрагента, визначений згідно з послідовністю дій щодо визначення сукупного розміру довгих ризик-позицій за інструментами, що утримуються у торговій книзі, установленю у додатку 2 до цього Положення.

26. Банк визначає розмір експозиції за частково забезпеченим акредитивом шляхом застосування до суми акредитиву, яка обліковується за активним рахунком позабалансового обліку згідно з вимогами Правил № 164 (не забезпечена частина акредитиву), зменшеної на суму сформованого оціночного резерву за таким акредитивом, коефіцієнта кредитної конверсії, визначеного згідно з додатком 2 до Положення № 43.

27. Банк у разі забезпечення експозиції щодо контрагента одним / кількома прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику, які були застосовані банком для включення цієї експозиції до розрахунку мінімального розміру експозицій, зважених за кредитним ризиком згідно з вимогами Положення № 43, має право визначати розмір експозиції щодо контрагента таким, що дорівнює розміру незабезпеченої частини експозиції щодо контрагента, визначеному згідно з вимогами розділу IV Положення № 43.

III. Порядок визначення розміру експозиції із застосуванням підходу заміщення

28. Банк у разі забезпечення експозиції щодо контрагента одним / кількома прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику:

1) визначає розмір експозиції щодо контрагента із застосуванням підходу заміщення – якщо банк включив цю експозицію до розрахунку мінімального розміру експозицій, зважених за кредитним ризиком згідно з вимогами Положення № 43 із застосуванням цього / цих інструментів;

2) має право визначати розмір експозиції щодо контрагента із застосуванням підходу заміщення – якщо банк не включив цю експозицію до розрахунку мінімального розміру експозицій, зважених за кредитним ризиком згідно з вимогами Положення № 43 із застосуванням цього / цих інструментів.

29. Банк застосовує підхід заміщення до експозиції щодо контрагента, що забезпечена одним / кількома прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику, здійснюючи такі послідовні дії:

1) визначає всі частини експозиції, що забезпечені прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику, та незабезпечену частину експозиції;

2) визначає надавача забезпечення щодо кожної частини експозиції, забезпеченої одним прийнятним інструментом пом'якшення кредитного ризику;

3) визначає виконання щодо кожної частини експозиції, забезпеченої одним прийнятним інструментом пом'якшення кредитного ризику, таких умов:

значення ваги ризику незабезпеченої експозиції щодо надавача забезпечення, визначене банком згідно з вимогами Положення № 43 (застосовуючи припущення про наявність у банку такої прямої експозиції), є нижчим (кращим), ніж значення ваги ризику експозиції щодо контрагента – якщо інструментом пом'якшення кредитного ризику є непрофінансований інструмент пом'якшення кредитного ризику;

значення ваги ризику цінних паперів, визначене банком згідно з вимогами Положення № 43 (застосовуючи припущення про наявність у банку таких цінних паперів), є нижчим (кращим), ніж значення ваги ризику експозиції щодо контрагента, та строк погашення вимог за цінним папером є більшим, ніж строк виконання зобов'язань контрагента за експозицією – якщо інструментом пом'якшення кредитного ризику є цінний папір;

значення ваги ризику експозиції щодо іншого банку, визначене банком згідно з вимогами Положення № 43 (застосовуючи припущення про наявність у банку таких прямих експозицій), є нижчим (кращим), ніж значення ваги ризику експозиції щодо контрагента, та строк розміщення грошових коштів / інструментів, ідентичних до грошових коштів, є більшим, ніж строк виконання зобов'язань контрагентом за експозицією – якщо інструментом пом'якшення кредитного ризику є майнові права на грошові кошти / інструменти, ідентичні до грошових коштів, які розмішені в іншому банку;

4) визначає експозицією щодо надавача забезпечення частину експозиції щодо контрагента, що ним забезпечена та щодо якої виконуються умови, визначені в підпункті 3 пункту 29 розділу III цього Положення;

5) визначає розмір експозиції щодо надавача забезпечення із застосуванням вимог Положення № 43 щодо визначення розміру забезпеченої частини

експозиції, включаючи вимоги щодо коригування вартості прийнятного інструменту непрофінансованого забезпечення, якщо виконується хоча б одна з таких умов:

валюта прийнятного інструменту є відмінною від валюти експозиції;
 строк виконання вимог за прийнятим інструментом непрофінансованого забезпечення є меншим, ніж строк виконання зобов'язання за експозицією;

б) визначає розмір експозиції щодо контрагента із застосуваннями вимог Положення № 43 щодо визначення розміру незабезпеченої частини експозиції;

7) включає розмір експозиції щодо надавача забезпечення, визначений згідно з підпунктами 1–5 пункту 29 розділу III цього Положення, до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо надавача забезпечення згідно з пунктом 30 розділу III цього Положення;

8) включає розмір незабезпеченої частини експозиції, визначений згідно з підпунктами 1, 6 пункту 29 розділу III цього Положення, до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо контрагента згідно з пунктом 10 розділу I цього Положення.

Банк під час застосування вимог підпункту 4 пункту 29 розділу III цього Положення, якщо надавачем забезпечення за кількома забезпеченими частинами експозиції є одна і та сама особа, визначає ці забезпечені частини експозиції сукупно щодо цієї особи – надавача забезпечення.

Банк під час застосування вимог підпункту 5 пункту 29 розділу III цього Положення, якщо експозиція щодо надавача забезпечення визначена як сукупність частин експозиції, забезпечених різними прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику, визначає розмір експозиції щодо надавача забезпечення як сукупний розмір цих забезпечених частин експозиції, кожен з яких визначений окремо із застосуванням вимог Положення № 43.

30. Банк включає сукупний розмір експозицій, які визначені щодо надавача забезпечення згідно з підходом заміщення за всіма експозиціями банку / КІП, до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

1) контрагента банку / КІП – якщо надавач забезпечення є контрагентом банку / КІП та не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

2) групи пов'язаних контрагентів банку / КІП – якщо:

надавач забезпечення є контрагентом банку / КІП та входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

надавач забезпечення не є контрагентом банку / КІП, однак входить до групи контрагентів у зв'язку з тим, що відносини між надавачем забезпечення та контрагентом / контрагентами банку / КІП відповідають критеріям, установленим у розділі VII цього Положення;

3) надавача забезпечення – у випадках, інших, ніж зазначені в підпунктах 1–2 пункту 30 розділу III цього Положення.

31. Банк з метою розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції, у випадку, зазначеному в підпункті 3 пункту 30 розділу III цього Положення, здійснює встановлені в пункті 10 розділу I цього Положення послідовні дії щодо надавача забезпечення як щодо контрагента банку.

IV. Загальні вимоги до застосування наскрізного підходу

32. Банк визначає додаткові та непрямі експозиції банку / учасників КІП із застосуванням наскрізного підходу з дотриманням таких принципів:

1) принципу своєчасності, що передбачає своєчасне виявлення, розрахунок, моніторинг і контроль банком додаткових та непрямих експозицій з урахуванням:

усієї наявної та доступної інформації;

періодичності отримання інформації;

потенційної можливості (схильності) банку / учасника КІП / інституту спільного інвестування до здійснення операцій, які можуть призвести до виникнення додаткових та непрямих експозицій;

2) принципу адекватності та пропорційності, що передбачає здійснення банком об'єктивної, належної оцінки розміру додаткових та непрямих експозицій, забезпечення вжиття заходів, необхідних та достатніх для виявлення таких експозицій або отримання впевненості в тому, що таких експозицій немає, з урахуванням:

складності операцій, що здійснюються банком / учасником КІП / інститутом спільного інвестування;

обставин, які перешкоджають отримати необхідну інформацію;

витрат, понесення яких потребуватиме отримання необхідної інформації;

3) принципу консерватизму, що передбачає застосування консервативних суджень та припущень під час виявлення та розрахунку додаткових та непрямих

експозицій, якщо за результатами вжитих банком заходів щодо виявлення таких експозицій не отримано впевненості в тому, що таких експозицій немає.

33. Банк з урахуванням особливостей своєї діяльності, діяльності учасників КІП та інституту спільного інвестування, включаючи характер та обсяги операцій, визначає у внутрішньобанківському положенні щонайменше:

1) порядок виявлення, розрахунку, моніторингу, контролю додаткових та непрямих експозицій;

2) перелік заходів, необхідних та достатніх для виявлення додаткових та непрямих експозицій, включаючи періодичний, але не рідше ніж один раз на місяць, аналіз усієї доступної банку інформації;

3) джерела інформації, які банк використовує з метою виявлення, моніторингу та контролю додаткових та непрямих експозицій;

4) моделі / методи розрахунку максимальних втрат за деривативом / зміни ціни деривативу із застосуванням припущень про дефолт емітента / емітентів базових інструментів за деривативом;

5) порядок та процедури формування банком суджень, висновків щодо відповідності активів інституту спільного інвестування / базових активів за деривативами ознакам, установленим у цьому Положенні, включаючи періодичність (не рідше ніж один раз на місяць) перегляду цих висновків.

34. Банк, що встановив у внутрішньобанківських документах, що визначають кредитну та інвестиційну політику, заборону на здійснення активних банківських операцій, які призводять до виникнення додаткових / непрямих експозицій, та розробив і застосовує адекватні та ефективні механізми контролю за дотриманням такої заборони, має право не передбачати у внутрішньобанківському положенні розрахунок розміру додаткових / непрямих експозицій.

V. Порядок визначення розміру додаткової експозиції із застосуванням наскрізного підходу

35. Банк у разі здійснення операції з придбання цінних паперів інституту спільного інвестування вживає заходів для визначення додаткової експозиції щодо емітентів / боржників за активами інституту спільного інвестування та щонайменше здійснює такі послідовні дії:

1) здійснює аналіз інформації щодо складу активів інституту спільного інвестування, включаючи щонайменше інформацію з таких джерел:

рішення / проспекту про емісію цінних паперів;
інвестиційної декларації інституту спільного інвестування;
сторінок офіційних інтернет-представництв інституту спільного інвестування / компанії з управління активами цього інституту / багатосторонніх торговельних майданчиків;

Єдиного державного реєстру інститутів спільного інвестування Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку;

інформаційних баз даних про ринок цінних паперів;
інших доступних джерел інформації, визначених у внутрішньобанківському положенні;

2) встановлює кількісний та якісний склад активів інституту спільного інвестування та виявляє (ідентифікує) емітентів / боржників за такими активами;

3) розраховує розмір додаткової експозиції банку / КІП щодо кожного емітента / боржника за активами інституту спільного інвестування згідно з пунктом 37 розділу V цього Положення;

4) включає розмір додаткової експозиції щодо емітента / боржника за активами інституту спільного інвестування до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

контрагента банку / КІП – якщо емітент / боржник за активом інституту спільного інвестування є контрагентом банку / КІП та не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

групи пов'язаних контрагентів банку / КІП – якщо емітент / боржник за активом інституту спільного інвестування є контрагентом банку / КІП та входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП або якщо такий емітент / боржник не є контрагентом банку / КІП, однак входить до групи пов'язаних контрагентів у зв'язку з тим, що відносини між ним та контрагентом / контрагентами банку / КІП відповідають критеріям, установленим у розділі VII цього Положення;

надавача забезпечення – якщо емітент / боржник за активом інституту спільного інвестування є надавачем забезпечення та не є контрагентом банку / КІП, а також не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування – якщо емітент / боржник за активом інституту спільного інвестування є емітентом базових інструментів за деривативом та не є контрагентом банку / КІП;

емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування – якщо щодо емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування одночасно виконуються такі умови: не є контрагентом банку / КІП, надавачем забезпечення, емітентом базових інструментів за деривативом; не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП.

36. Банк з метою розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції, у випадках, визначених в абзацах п'ятому, шостому підпункту 4 пункту 35 розділу V цього Положення, здійснює встановлені в пункті 10 розділу I цього Положення послідовні дії щодо емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування як щодо контрагента банку.

37. Банк розраховує розмір додаткової експозиції щодо емітента / боржника за активами інституту спільного інвестування за такою формулою:

$$EКС_{доді} = \min \{BV_{цп}; \sum_{j=1}^m (CB_j \cdot Ч)\}, \quad (4),$$

де $EКС_{доді}$ – розмір додаткової експозиції щодо і-го емітента / боржника за активами інституту спільного інвестування;

$BV_{цп}$ – балансова вартість цінних паперів інституту спільного інвестування, придбаних банком / учасником КІП;

m – загальна кількість активів і-го емітента / боржника, які входять до складу активів інституту спільного інвестування;

j – порядковий номер активу і-го емітента / боржника, який входить до складу активів інституту спільного інвестування;

CB_j – справедлива вартість j-го активу і-го емітента / боржника, який входить до складу активів інституту спільного інвестування, на дату розрахунку;

$Ч$ – частка цінних паперів інституту спільного інвестування, придбаних банком / учасником КІП, у загальному обсязі цінних паперів інституту спільного інвестування, які перебувають в обігу на день розрахунку.

38. Банк, якщо за результатами аналізу інформації щодо складу активів інституту спільного інвестування згідно з підпунктом 1 пункту 35 розділу V цього Положення банку не вдалося виявити повністю / частково емітентів / боржників за активами цього інституту, визначає розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування, за якими не виявлено емітентів / боржників (далі – додаткова експозиція щодо активів інституту спільного інвестування) шляхом здійснення таких послідовних дій:

1) визначає відповідність активів інституту спільного інвестування, за якими не виявлено емітентів / боржників, таким ознакам:

активам інституту спільного інвестування притаманний або не притаманний кредитний ризик;

активи інституту спільного інвестування пов'язані або не пов'язані з іншими контрагентами банку / КІП, включаючи надавачів забезпечення, емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами, для визнання групи пов'язаних контрагентів згідно з критеріями та ознаками, установленими в розділі VII цього Положення, – якщо банк на підставі судження не довів, що активам інституту спільного інвестування не притаманний кредитний ризик;

склад активів інституту спільного інвестування не встановлено;

2) складає висновок щодо відповідності активів інституту спільного інвестування встановленим ознакам за результатами проведеного аналізу згідно з підпунктом 1 пункту 38 розділу V цього Положення;

3) розраховує розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування згідно з пунктом 39 розділу V цього Положення;

4) включає розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

інституту спільного інвестування – у випадках, визначених у підпункті 1 пункту 40 та підпункті 1 пункту 41 розділу V цього Положення;

невідомого контрагента – у випадках, визначених у підпункті 2 пункту 40 та підпункті 2 пункту 41 розділу V цього Положення.

39. Розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування дорівнює одному з таких значень:

1) справедливій вартості цінних паперів інституту спільного інвестування, придбаних банком / учасником КІП, – якщо за активами цього інституту спільного інвестування банку не вдалося виявити (ідентифікувати) жодного емітента / боржника;

2) сукупній справедливій вартості активів інституту спільного інвестування, за якими банку не вдалося виявити емітентів / боржників, помноженій на частку цінних паперів інституту спільного інвестування, придбаних банком / учасником КІП, у загальному обсязі цінних паперів інституту спільного інвестування, які перебувають в обігу на день розрахунку, – якщо за активами цього інституту спільного інвестування банку не вдалося виявити (ідентифікувати) частину емітентів / боржників.

40. Банк, якщо згідно з висновком щодо відповідності активів інституту спільного інвестування встановленим ознакам банк не довів, що активам інституту спільного інвестування, за якими не виявлено емітентів / боржників, не притаманний кредитний ризик, включає додаткову експозицію щодо активів інституту спільного інвестування до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій, розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

1) інституту спільного інвестування – якщо виконується одна з таких умов:
розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування дорівнює або є меншим, ніж 0,25% капіталу 1 рівня банку / КІП;
розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування є більшим, ніж 0,25% капіталу 1 рівня банку / КІП та згідно з висновком щодо відповідності активів інституту спільного інвестування встановленим ознакам банк довів, що активи інституту спільного інвестування не пов'язані з іншими контрагентами банку / КІП, включаючи надавачів забезпечення, емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами;

2) невідомого контрагента – в інших випадках.

41. Банк, якщо за результатами аналізу інформації щодо складу активів інституту спільного інвестування згідно з підпунктом 1 пункту 39 розділу V цього Положення банку не вдалося встановити склад активів інституту спільного інвестування, включає додаткову експозицію щодо активів інституту спільного інвестування до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій, розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

1) інституту спільного інвестування – якщо розмір додаткової експозиції щодо активів інституту спільного інвестування дорівнює або є меншим, ніж 0,25% капіталу 1 рівня банку / КІП;

2) невідомого контрагента – в інших випадках.

42. Банк у разі здійснення операції з придбання цінних паперів інституту спільного інвестування не визначає експозицію за такими цінними паперами. У такому разі прямою експозицією банку щодо інституту спільного інвестування є додаткова експозиція, визначена щодо цього інституту спільного інвестування згідно з підпунктом 1 пункту 40 або підпунктом 1 пункту 41 розділу V цього Положення.

VI. Порядок визначення розміру непрямої експозиції із застосуванням наскрізного підходу

43. Банк у разі здійснення операції з деривативом, за яким банк / учасник КІП є стороною правочину, уживає заходів для визначення непрямих експозицій щодо емітентів базових інструментів за деривативом та щонайменше здійснює такі послідовні дії:

1) здійснює аналіз інформації щодо базових активів / базових показників за деривативом, включаючи щонайменше інформацію з таких джерел:
рішення / проспекту про емісію деривативних цінних паперів;
деривативних контрактів;
сторінок офіційних інтернет-представництв емітентів деривативних цінних паперів / багатосторонніх торгівельних майданчиків;
інформаційних баз даних про ринок деривативів;
інших доступних джерел інформації, визначених у внутрішньобанківському положенні;

2) встановлює кількісний та якісний склад базових активів / базових показників за деривативами та виявляє (ідентифікує) емітентів базових інструментів за деривативом;

3) розраховує розмір непрямої експозиції банку / КІП щодо емітента цінного папера (з додатним або від'ємним значенням), що є базовим активом за:
опціоном кол – згідно з пунктами 45, 47, 48 розділу VI цього Положення;
опціоном пут – згідно з пунктами 46–49 розділу VI цього Положення;
деривативом, іншим, ніж опціон (включаючи свопи, ф'ючерси, форварди) – згідно з пунктами 50, 51 розділу VI цього Положення;

4) розраховує розмір непрямої експозиції банку / КІП щодо кожного емітента базового інструменту за багатокомпонентним деривативом (з додатним або від'ємним значенням) згідно з пунктами 52, 53 розділу VI цього Положення;

5) розраховує сукупний розмір непрямих експозицій щодо емітента базового інструменту за деривативами, що утримуються у банківській книзі, як суму всіх непрямих експозицій щодо такого емітента з додатними значеннями, визначених згідно з підпунктами 3, 4 пункту 43 розділу IV цього Положення, та здійснює подальший розрахунок згідно з підпунктом 7 пункту 43 розділу VI цього Положення;

6) розраховує сукупний розмір непрямих експозицій щодо емітента базового інструменту за деривативами, що утримуються у торговій книзі, шляхом згортання всіх непрямих експозицій з додатними та від'ємними значеннями щодо такого емітента, визначених згідно з підпунктами 3, 4 пункту 43 розділу IV цього Положення, та, якщо цей сукупний розмір непрямих експозицій має:

від'ємне значення або нуль (тобто коли сума непрямих експозицій з від'ємним значенням більше або дорівнює сумі непрямих експозицій з додатним значенням) – банк визначає сукупний розмір непрямих експозицій щодо емітента базового інструменту таким, що дорівнює нулю;

додатне значення (тобто коли сума непрямих експозицій з додатним значенням більше ніж сума непрямих експозицій з від'ємним значенням) – банк здійснює подальший розрахунок згідно з підпунктами 8, 9 пункту 43 розділу VI цього Положення;

7) включає сукупний розмір непрямих експозицій щодо емітента базових інструментів за деривативами, що утримуються у банківській книзі, до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

контрагента банку / КІП – якщо емітент базових інструментів за деривативами є контрагентом банку / КІП та не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

групи пов'язаних контрагентів банку / КІП – якщо емітент базових інструментів за деривативами є контрагентом банку / КІП та входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП або якщо такий емітент не є контрагентом банку / КІП, однак входить до групи пов'язаних контрагентів у зв'язку з тим, що відносини між ним та контрагентом / контрагентами банку / КІП відповідають критеріям та ознакам, установленим у розділі VII цього Положення;

надавача забезпечення – якщо емітент базових інструментів за деривативами є надавачем забезпечення та не є контрагентом банку / КІП, а також не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування – якщо емітент базових інструментів за деривативами є емітентом / боржником за активом інституту спільного інвестування та не є контрагентом банку / КІП, а також не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

емітента базових інструментів за деривативами – якщо щодо емітента базових інструментів за деривативами одночасно виконуються такі умови: не є контрагентом банку / КІП, надавачем забезпечення, емітентом / боржником за активом інституту спільного інвестування; не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

8) включає сукупний розмір непрямих експозицій щодо емітента базового інструменту за деривативами, що утримуються в торговій книзі, з додатним значенням до розрахунку сукупного розміру довгих ризик-позицій щодо контрагента банку / КІП згідно з послідовністю дій, установленою у додатку 2 до цього Положення, – якщо емітент базових інструментів за деривативами є контрагентом банку / КІП та входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП або не входить до такої групи;

9) включає сукупний розмір непрямих експозицій щодо емітента базового інструменту за деривативами, що утримуються в торговій книзі, з додатним значенням до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

групи пов'язаних контрагентів банку / КІП – якщо емітент базових інструментів за деривативами не є контрагентом банку / КІП, однак входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП у зв'язку з тим, що відносини між ним та контрагентом / контрагентами банку / КІП відповідають критеріям, установленим у розділі VII цього Положення;

надавача забезпечення – якщо емітент базових інструментів за деривативами є надавачем забезпечення та не є контрагентом банку / КІП, а також не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування – якщо емітент базових інструментів за деривативами є емітентом / боржником за активом інституту спільного інвестування та не є контрагентом банку / КІП, а також не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП;

емітента базових інструментів за деривативами – якщо щодо емітента базових інструментів за деривативами одночасно виконуються такі умови: не є контрагентом банку / КІП, надавачем забезпечення, емітентом / боржником за активом інституту спільного інвестування; не входить до групи пов'язаних контрагентів банку / КІП.

44. Банк з метою розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції у випадках, визначених в абзаці шостому підпункту 7, абзаці п'ятому підпункту 9 пункту 43 розділу VII цього Положення, здійснює встановлені в пункті 10 розділу I цього Положення послідовні дії щодо емітента базових інструментів за деривативами як щодо контрагента банку.

45. Розмір непрямой експозиції за опціоном кол, що утримується в торговій / банківській книзі, дорівнює поточній ринковій ціні цього опціону.

Розмір непрямой експозиції за опціоном кол має:

1) додатне значення – якщо за опціоном кол у банку / учасника КІП виникає довга експозиція;

2) від’ємне значення – якщо за опціоном кол у банку / учасника КІП виникає коротка експозиція.

Розмір непрямої експозиції дорівнює нулю, якщо за опціоном кол, що утримується в банківській книзі, виникає коротка експозиція.

46. Розмір непрямої експозиції за опціоном пут, що утримується в торговій / банківській книзі, дорівнює різниці між поточною ринковою ціною цього опціону та ціною його виконання.

Розмір непрямої експозиції за опціоном пут має:

1) додатне значення – якщо за опціоном пут у банку виникає коротка експозиція;

2) від’ємне значення – якщо за опціоном пут у банку виникає довга експозиція.

Розмір непрямої експозиції дорівнює нулю, якщо за опціоном пут, що утримується в банківській книзі, виникає довга експозиція.

47. Банк, якщо за результатами аналізу всієї доступної інформації банку не вдалося встановити на дату розрахунку ринкову ціну опціону, визначає, що розмір непрямої експозиції за опціоном дорівнює справедливій вартості цього опціону, визначеній банком відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 13 “Оцінка справедливої вартості”.

48. Банк, якщо за результатами аналізу всієї доступної інформації банку не вдалося на дату розрахунку встановити ні ринкову ціну, ні справедливую вартість опціону, визначає, що розмір непрямої експозиції за опціоном дорівнює вартості, за якою опціон відображається в бухгалтерському обліку згідно з обліковою політикою / внутрішніми документами з питань бухгалтерського обліку банку / банківської групи.

49. Банк, якщо за результатами аналізу всієї доступної інформації банку не вдалося встановити ціну виконання опціону пут, застосовує під час розрахунку розміру непрямої експозиції за опціоном пут згідно з пунктом 46 розділу VI цього Положення очікувану змодельовану ціну виконання, що використовується банком для розрахунку справедливої вартості опціонів згідно з обліковою політикою / внутрішніми документами з питань бухгалтерського обліку банку / банківської групи.

50. Банк з метою розрахунку розміру непрямої експозиції за деривативом, іншим, ніж опціон, що утримується в торговій / банківській книзі:

- 1) розподіляє всі операції, з яких складається дериватив, на окремі операції;
- 2) визначає з-поміж усіх виокремлених операцій ті операції за деривативом, яким притаманний кредитний ризик емітента базового інструменту за деривативом;
- 3) визначає довгу / коротку експозицію за кожною операцією за деривативом, якій притаманний кредитний ризик емітента базового інструменту за деривативом;
- 4) розраховує за кожною довгою експозицією за операцією, якій притаманний кредитний ризик емітента базового інструменту за деривативом, розмір непрямої експозиції із застосуванням вимог розділу II цього Положення та припущення про наявність у банку таких базових інструментів;
- 5) визначає розмір непрямої експозиції за деривативом, іншим, ніж опціон, таким, що дорівнює сукупному розміру непрямих експозицій, визначених щодо цього деривативу згідно з підпунктом 4 пункту 50 розділу VI цього Положення. Розрахований розмір непрямої експозиції за деривативом має додатне значення.

51. Банк, якщо не вдалося розподілити всі операції за деривативом, іншим, ніж опціон, на окремі операції згідно з підпунктом 1 пункту 50 розділу VI цього Положення, визначає розмір непрямої експозиції таким, що дорівнює розміру максимальних втрат від операції за цим деривативом, розрахованому банком згідно з моделлю / методом оцінки збитку за деривативом, що встановлені у внутрішньобанківському положенні. Розрахований розмір непрямої експозиції за деривативом має додатне значення.

52. Розмір непрямої експозиції щодо кожного встановленого емітента базового інструменту за багатокомпонентним деривативом, що утримується в торговій / банківській книзі, дорівнює розміру зміни ціни цього деривативу, розрахованому банком згідно з моделлю / методом оцінки зміни ціни деривативу, що встановлені у внутрішньобанківському положенні, із застосуванням припущення про дефолт емітента базового інструменту за деривативом.

Розмір непрямої експозиції має:

- 1) додатне значення – якщо за деривативом у банку / учасника КІП виникає довга експозиція;

2) від'ємне значення – якщо за деривативом у банку / учасника КІП виникає коротка експозиція.

Розмір непрямої експозиції дорівнює нулю, якщо за багатокомпонентним деривативом, що утримується в банківській книзі, виникає коротка експозиція.

53. Банк, якщо за результатами аналізу інформації щодо базових активів / показників за багатокомпонентним деривативом (далі – базові активи), що утримується в торговій / банківській книзі, згідно з підпунктами 1, 2 пункту 43 розділу VI цього Положення не виявив усіх емітентів базових інструментів за цим деривативом, здійснює такі послідовні дії:

1) виявляє (ідентифікує) тих емітентів базових інструментів за багатокомпонентним деривативом, яких банк спроможний виявити без понесення надмірних витрат на отримання необхідної інформації;

2) визначає згідно з пунктом 52 розділу VI цього Положення розмір непрямої експозиції щодо кожного емітента базових інструментів за багатокомпонентним деривативом, виявленого згідно з підпунктом 1 пункту 53 розділу VI цього Положення (з додатним або від'ємним значенням), та включає розмір такої непрямої експозиції до розрахунку сукупного розміру непрямих експозицій щодо емітента базового інструменту за деривативами, що утримуються в торговій / банківській книзі, згідно з підпунктами 5, 6 пункту 43 розділу VI цього Положення;

3) визначає відповідність тих базових активів, включаючи базові активи за базовими показниками, за багатокомпонентним деривативом, за якими не виявлено емітентів базових інструментів згідно з підпунктом 1 пункту 53 розділу VI цього Положення, таким ознакам:

базовим активам притаманний або не притаманний кредитний ризик;

базові активи пов'язані або не пов'язані з іншими контрагентами банку / КІП, включаючи надавачів забезпечення, емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами, для визнання групи пов'язаних контрагентів згідно з критеріями та ознаками, установленими в розділі VII цього Положення, – якщо банк на підставі судження не довів, що базовим активам не притаманний кредитний ризик;

4) складає висновок щодо відповідності базових активів установленим ознакам за результатами проведеного аналізу згідно з підпунктом 3 пункту 53 розділу VI цього Положення;

5) розраховує розмір непрямої експозиції щодо тих базових активів, за якими не виявлено емітентів базових інструментів за багатокомпонентним деривативом (з додатним або від'ємним значенням), згідно з пунктами 54, 58 розділу VI цього Положення;

6) включає непряму експозицію щодо тих базових активів, за якими не виявлено емітентів базових інструментів за багатокомпонентним деривативом (з додатним або від'ємним значенням), до розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 55 розділу VI цього Положення.

54. Розмір непрямої експозиції щодо тих базових активів, за якими не виявлено емітентів базових інструментів за багатокомпонентним деривативом, дорівнює розміру зміни ціни цього деривативу, розрахованому банком згідно з моделлю / методом оцінки зміни ціни деривативу, що встановлені у внутрішньобанківському положенні, із застосуванням припущення про дефолт усіх не виявлених банком емітентів базових інструментів за цим деривативом.

Розмір непрямої експозиції має:

1) додатне значення – якщо за деривативом у банку виникає довга експозиція;

2) від'ємне значення – якщо за деривативом у банку виникає коротка експозиція.

Розмір непрямої експозиції дорівнює нулю, якщо за багатокомпонентним деривативом, що утримується в банківській книзі, виникає коротка експозиція.

55. Банк, якщо згідно з висновком щодо відповідності базових активів установленим ознакам на підставі судження не довів, що базовим активам, за якими не виявлено емітентів базових інструментів за багатокомпонентним деривативом, не притаманний кредитний ризик, включає непряму експозицію щодо таких базових активів до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

1) контрагента, який є стороною багатокомпонентного деривативу, – якщо дотримується одна з таких умов:

розмір непрямої експозиції щодо базових активів, за якими не виявлено емітентів базових інструментів за деривативом, дорівнює або є меншим, ніж 0,25% капіталу 1 рівня банку / КІП;

розмір непрямої експозиції щодо базових активів, за якими не виявлено емітентів базових інструментів за деривативом, є більшим, ніж 0,25% капіталу 1 рівня банку / КІП, та згідно з висновком щодо відповідності базових активів

установленим ознакам банк довів, що базові активи не пов'язані з іншими контрагентами банку / КІП, включаючи надавачів забезпечення, емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами;

2) невідомого контрагента – в інших випадках.

56. Банк, якщо за результатами аналізу відповідності базових активів установленим ознакам згідно з пунктом 53 розділу VI цього Положення не вдалося виявити жодного емітента базового інструменту за багатокомпонентним деривативом та визначити відповідність базових активів установленим ознакам, здійснює такі послідовні дії:

1) визначає розмір непрямой експозиції щодо всіх базових активів багатокомпонентного деривативу (з додатним або від'ємним значенням) згідно з пунктами 57, 58 розділу VI цього Положення;

2) включає непряму експозицію щодо всіх базових активів багатокомпонентного деривативу (з додатним або від'ємним значенням) до сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції щодо:

контрагента, який є стороною деривативу, – якщо розмір непрямой експозиції, визначений згідно з підпунктом 1 пункту 56 розділу VI цього Положення, дорівнює або є меншим, ніж 0,25% капіталу 1 рівня банку / КІП;

невідомого контрагента – в інших випадках.

57. Розмір непрямой експозиції щодо всіх базових активів багатокомпонентного деривативу, за якими банку не вдалося виявити жодного емітента базового інструменту, дорівнює розміру зміни ціни цього деривативу, розрахованому банком згідно з моделлю / методом оцінки зміни ціни деривативу, що встановлені у внутрішньобанківському положенні, із застосуванням припущення про дефолт усіх емітентів базових інструментів за цим деривативом.

Розмір непрямой експозиції має:

1) додатне значення – якщо за деривативом у банку виникає довга експозиція;

2) від'ємне значення – якщо за деривативом у банку виникає коротка експозиція.

Розмір непрямой експозиції дорівнює нулю, якщо за багатокомпонентним деривативом, що утримується в банківській книзі, виникає коротка експозиція.

58. Розмір непрямой експозиції за багатокомпонентним деривативом, що утримується в торговій книзі, з від'ємним значенням, яка визначена банком експозицією щодо невідомого контрагента згідно з пунктами 55 та 56 розділу VI цього Положення, дорівнює нулю.

59. Банк з метою розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значних експозицій та розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції у випадках, визначених у пунктах 55, 56 розділу VI цього Положення, здійснює встановлені в підпунктах 5–9 пункту 43 розділу VI цього Положення послідовні дії щодо контрагента, який є стороною деривативу / невідомого контрагента як щодо емітента базового інструменту за деривативом.

VII. Визначення групи пов'язаних контрагентів

60. Банк забезпечує своєчасне визначення груп пов'язаних контрагентів шляхом належної оцінки структури власності контрагентів, характеру відносин між контрагентами, між контрагентами й особами, які не є контрагентами, та їхньої відповідності критеріям і ознакам, визначеним у розділі VII цього Положення, за результатами комплексного аналізу всієї наявної та доступної інформації, включаючи інформацію, отриману від контрагентів, щонайменше під час установлення ділових відносин з контрагентами та подальшого періодичного моніторингу ризиків, що виникають за операціями з контрагентами.

Банк установлює у внутрішньобанківському положенні порядок та процедури з визначення груп пов'язаних контрагентів та формування банком судження про визнання / припинення визнання / невизнання групи пов'язаних контрагентів, включаючи ознаки, які свідчать про наявність спільного економічного ризику (далі – спільний ризик) між особами, визначені на підставі сформованого банком судження, яке ґрунтується на власному досвіді банку щодо відносин між особами.

61. Банк визначає групою пов'язаних контрагентів двох або більше контрагентів, які несуть спільний ризик, у зв'язку з наявністю хоча б одного з таких критеріїв:

1) наявні відносини контролю між особами – фізична або юридична особа (далі – особа) здійснює контроль за діяльністю іншої особи / інших осіб;

2) наявна економічна залежність між особами – у разі наявності в особи фінансових труднощів, включаючи труднощі з фінансуванням / виконанням

зобов'язань, найімовірніше, що інша особа / інші особи внаслідок цього також матиме / матимуть фінансові труднощі;

3) наявні одночасно відносини контролю та економічна залежність між особами.

62. Банк визначає, що особи несуть спільний ризик на підставі критерію відносин контролю (далі – група під контролем), за наявності хоча б однієї з таких ознак:

1) особи мають спільного контролера та/або включені / підлягають включенню до однієї консолідованої / комбінованої фінансової звітності відповідно до вимог міжнародних стандартів фінансової звітності, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

2) особа здійснює / має право здійснювати вирішальний вплив на управління або діяльність іншої особи / інших осіб або має можливість впливати на прийняття таких рішень, включаючи такі випадки:

особа прямо та / або опосередковано володіє самостійно або спільно з іншими особами часткою в іншій особі / інших особах, що відповідає еквіваленту 50 або більше відсотків статутного капіталу та / або права голосу за акціями іншої особи / інших осіб, або незалежно від формального володіння має можливість здійснювати такий вплив на основі угоди чи будь-яким іншим чином;

особа має право призначати або звільняти більшість членів виконавчого / наглядового органу іншої особи / інших осіб або має можливість впливати на прийняття таких рішень.

63. Банк під час визначення осіб, що несуть спільний ризик, ураховує ознаки, які можуть свідчити про наявність відносин контролю між особами, включаючи такі:

1) особа приймає / має право приймати рішення щодо визначення стратегії або напрямів діяльності іншої особи / інших осіб або має можливість впливати на прийняття таких рішень;

2) особа приймає / має право приймати рішення щодо вчинення значних правочинів, розподілу прибутку або покриття збитків іншої особи / інших осіб, або має можливість впливати на прийняття таких рішень;

3) особа здійснює / має право здійснювати управління діяльністю іншої особи / інших осіб або має можливість впливати на прийняття таких рішень.

64. Банк визначає осіб, що несуть спільний ризик на підставі критерію економічної залежності, за наявності хоча б однієї з таких ознак:

1) неплатоспроможність / дефолт особи найімовірніше призведе до неплатоспроможності / дефолту іншої особи / інших осіб;

2) особа має зобов'язання повністю або частково забезпечити виконання зобов'язань іншої особи перед банком та в разі висунення до неї вимоги щодо виконання такого зобов'язання найімовірніше в неї виникнуть фінансові труднощі;

3) 50 або більше відсотків валових доходів / валових витрат особи за останній звітний рік отримано / понесено від операцій з іншою особою, яку не можна вчасно (у найкоротший строк) замінити без понесення надмірних додаткових витрат;

4) 50 або більше відсотків надходжень від реалізації товарів, робіт, послуг або витрат на оплату товарів, робіт, послуг за останній звітний рік особи становлять операції з іншою особою, яку не можна вчасно (у найкоротший строк) замінити без понесення надмірних додаткових витрат;

5) 50 або більше відсотків дебіторської заборгованості або зобов'язань особи за останній звітний рік, що становлять суттєву частину балансу, стосується іншої особи;

6) особи мають спільне джерело погашення кредиту, яке не може бути вчасно (у найкоротший строк) замінено без понесення надмірних додаткових витрат, та в осіб немає інших незалежних джерел доходів, відмінних від спільного джерела погашення кредиту, з яких можна повністю погасити кредит;

7) особи є солідарними боржниками перед банком та в разі настання фінансових труднощів у однієї з осіб очікується, що в іншій особі виникнуть фінансові труднощі щодо вчасного виконання зобов'язань перед банком;

8) 50 або більше відсотків джерел фінансування діяльності осіб становить одне джерело, яке не може бути вчасно (у найкоротший строк) замінено без понесення надмірних додаткових витрат;

9) більшість членів виконавчого / наглядового органу осіб є одними й тими самими особами;

10) фізична особа є заставодавцем / поручителем за зобов'язаннями іншої фізичної особи / інших фізичних осіб;

11) заставодавцем / поручителем за зобов'язаннями фізичних осіб є одна й та сама особа або особи, пов'язані між собою відносинами контролю;

12) фізичні особи є асоційованими особами.

Приклади включення контрагентів до груп пов'язаних контрагентів на підставі критерію економічної залежності між особами наведено в додатку 3 до цього Положення.

65. Банк під час визначення контрагентів, що несуть спільний ризик, урахує ознаки, які можуть свідчити про наявність економічної залежності, які щонайменше включають такі:

1) контрагент використовує отримані від банку кредитні кошти для надання прямо / опосередковано позики або коштів у користування (на поворотній або безповоротній основі) іншій особі;

2) контрагенти мають у спільному використанні інформаційно-телекомунікаційні системи та / або розроблені одним із контрагентів, разом адмініструють їх чи управляють ними;

3) контрагенти мають спільну адресу місцезнаходження та/або спільну адресу в мережі Інтернет (найменування сторінки офіційного інтернет-представництва / доменне ім'я / посилання на сторінку офіційного інтернет-представництва) (далі – вебадреса);

4) контрагенти мають вебадресу, що є складовою вебадреси або включає повне / часткове найменування вебадреси іншого контрагента;

5) контрагенти мають спільну бренд-платформу.

66. Банк визначає осіб, які несуть спільний ризик на підставі критерію наявності одночасно відносин контролю та економічної залежності, у разі виявлення хоча б однієї з таких ознак:

1) особа, яка входить до групи під контролем, одночасно є пов'язаною з іншою особою виключно на підставі критерію економічної залежності;

2) особа, яка входить до групи пов'язаних контрагентів, є пов'язаною на підставі критерію економічної залежності з іншою особою, яка входить до групи під контролем.

67. Банк включає контрагентів, визначених пов'язаними на підставі критерію наявності одночасно відносин контролю та економічної залежності між особами згідно з пунктом 66 розділу VII цього Положення, до однієї групи пов'язаних контрагентів таким чином:

1) якщо виявлено ознаку, установлену в підпункті 1 пункту 66 розділу VII цього Положення, – до однієї групи пов'язаних контрагентів включається кожен контрагент, який є одним з таких осіб:

особою, яка входить до групи під контролем;

особою, пов'язаною на підставі критерію економічної залежності з іншою особою, яка входить до групи під контролем;

2) якщо виявлено ознаку, установлену в підпункті 2 пункту 66 розділу VII цього Положення, – до однієї групи пов'язаних контрагентів включається кожен контрагент, який є одним з таких осіб:

особою, яка входить до групи під контролем;

особою, пов'язаною на підставі критерію економічної залежності з іншою особою, яка входить до групи під контролем;

особою, яка включена до групи пов'язаних контрагентів разом з особою, зазначеною в абзаці третьому підпункту 2 пункту 67 розділу VII цього Положення, та перебуває під її контролем або має економічну залежність від нього.

Банк під час застосування вимог підпункту 1 пункту 67 розділу VII цього Положення, якщо кілька осіб пов'язані на підставі критерію економічної залежності з іншими особами, які входять до групи під контролем, включає до групи пов'язаних контрагентів також контрагентів, які є такими особами.

Банк під час застосування вимог підпункту 2 пункту 67 розділу VII цього Положення, якщо кілька осіб пов'язані на підставі критерію економічної залежності з іншими особами, які входять до групи під контролем, включає таких осіб разом з особами, що ними контролюються або є економічно залежними від них, також до цієї групи пов'язаних контрагентів, якщо ці особи є контрагентами.

Приклади включення контрагентів до груп пов'язаних контрагентів на підставі критерію наявності одночасно відносин контролю та економічної залежності наведено в додатку 4 до цього Положення.

68. Банк має право не визначати групи пов'язаних контрагентів у таких випадках:

1) контрагенти пов'язані на підставі критерію відносин контролю / критерію економічної залежності з центральним урядом / регіональним урядом / органом місцевого самоврядування;

2) контрагенти пов'язані на підставі критерію відносин контролю / критерію економічної залежності у зв'язку з наявністю торгових експозицій / внесків до гарантійного фонду щодо одного й того самого центрального контрагента;

3) контрагенти є суб'єктами господарювання, включаючи суб'єктів природних монополій, та між ними наявні відносини економічної залежності внаслідок діяльності у сфері, що належить до природної монополії згідно із Законом України "Про природні монополії".

69. Банк визначає групу пов'язаних контрагентів за результатами аналізу всієї наявної та доступної інформації про надавача забезпечення (щодо якого визначено експозицію у зв'язку із застосуванням підходу заміщення), емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування та емітента базового інструменту за деривативом (виявлених у зв'язку із застосуванням наскрізного підходу), які не є контрагентами банку, таким чином:

1) якщо виявлено наявність хоча б одного з критеріїв, визначених у пункті 61 розділу VII цього Положення, між контрагентом / контрагентами банку / КІП та надавачем забезпечення та/або емітентом / боржником за активом інституту спільного інвестування та/або емітентом базового інструменту за деривативом – банк включає всіх виявлених пов'язаних осіб разом з контрагентом / контрагентами банку / КІП до однієї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП та розраховує сукупний розмір експозицій, визначає значну експозицію та розраховує норматив максимального розміру значної експозиції щодо такої групи;

2) якщо виявлено наявність критеріїв, визначених у пункті 61 розділу VII цього Положення, між надавачем забезпечення та/або емітентом / боржником за активом інституту спільного інвестування та/або емітентом базового інструменту за деривативом – банк включає всіх виявлених пов'язаних осіб до однієї групи пов'язаних контрагентів банку / КІП та розраховує сукупний розмір експозицій, визначає значну експозицію та розраховує норматив максимального розміру значної експозиції щодо такої групи.

70. Банк включає експозицію щодо контрагента, надавача забезпечення, емітента / боржника за активом інституту спільного інвестування, емітента

базового інструменту за деривативом, який входить одночасно до складу декількох груп пов'язаних контрагентів, до розрахунку сукупного розміру експозицій, визначення значної експозиції та нормативу максимального розміру значної експозиції щодо кожної групи пов'язаних контрагентів, до складу яких входить цей контрагент / особа, що не є контрагентом.

71. Банк на підставі судження щодо осіб, які несуть спільний ризик, приймає рішення про:

1) визнання групи пов'язаних контрагентів – якщо контрагенти / особи, які не є контрагентами (надавачі забезпечення, емітенти / боржники за активами інституту спільного інвестування, емітенти базових інструментів за деривативами), несуть спільний ризик на підставі одного з критеріїв, установлених у пункті 61 розділу VII цього Положення, та/або додаткових ознак, установлених у внутрішньобанківському положенні;

2) припинення визнання групи пов'язаних контрагентів – якщо контрагенти / особи, які не є контрагентами (надавачі забезпечення, емітенти / боржники за активами інституту спільного інвестування, емітенти базових інструментів за деривативами), припинили відповідати критеріям, установленим у пункті 61 розділу VII цього Положення, та додатковим ознакам, установленим у внутрішньобанківському положенні;

3) невизнання групи пов'язаних контрагентів – якщо банк на підставі обґрунтованого судження довів, що немає спільного ризику між контрагентами / особами, які не є контрагентами (надавачі забезпечення, емітенти / боржники за активами інституту спільного інвестування, емітенти базових інструментів за деривативами), незважаючи на відповідність відносин між ними одному з критеріїв, установлених у пункті 61 розділу VII цього Положення, та/або додатковим ознакам, установленим у внутрішньобанківському положенні.

72. Банк повідомляє Національний банк про прийняте управлінським персоналом / колегіальним органом банку рішення про невизнання групи пов'язаних контрагентів згідно з підпунктом 3 пункту 71 цього Положення:

1) не пізніше п'ятого робочого дня з дня прийняття рішення;

2) за підписом голови правління або особи, на яку покладено обов'язки голови правління банку, включаючи підписання документів;

3) із додаванням:
копії прийнятого рішення;

копії судження банку, на підставі якого прийнято рішення;

4) в один із таких способів:

у паперовій формі з одночасним поданням електронної копії оригіналу документа в паперовій формі (далі – електронна копія) без накладання кваліфікованого електронного підпису (далі – КЕП). Електронна копія документа надається на цифрових носіях або надсилається засобами електронної пошти на офіційну електронну поштову скриньку Національного банку або іншими засобами електронного зв'язку, які використовуються Національним банком для електронного документообігу;

в електронній формі, підписаній шляхом накладання КЕП, або шляхом надсилання електронної копії, засвідченої КЕП згідно з вимогами Закону України “Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги”, засобами електронної пошти на офіційну електронну поштову скриньку Національного банку або іншими засобами електронного зв'язку, які використовуються Національним банком для електронного документообігу.

73. Національний банк у разі встановлення за результатами банківського нагляду із застосуванням професійного судження, що судження банку, на підставі якого прийнято рішення про невизнання групи пов'язаних контрагентів згідно з підпунктом 3 пункту 71 розділу VII цього Положення, є необґрунтованим / не доводить, що немає спільного ризику між контрагентами / особами, які не є контрагентами, має право розглянути питання про застосування до банку адекватного заходу впливу згідно з Положенням № 346.

VIII. Особливості розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції банком, що є учасником банківської групи

74. Банк, що є учасником банківської групи, має право виключати з розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції 50% від сукупного розміру експозицій щодо учасника КІП за одночасного дотримання таких умов:

1) учасник КІП підлягає нагляду на індивідуальній основі з боку Національного банку;

2) показники звітності учасника КІП підлягають включенню до консолідованої звітності банківської групи з використанням методу повної консолідації відповідно до Положення № 254;

3) управління кредитним ризиком в учаснику КІП здійснюється відповідно до Положення № 64 і внутрішньогрупових документів, а саме:

розроблено та впроваджено кредитну політику, політику управління кредитним ризиком, процедури та порядок управління кредитним ризиком;

установлено ліміти кредитного ризику та ризику концентрації в межах лімітів, визначених відповідальною особою банківської групи;

розроблено та впроваджено процес ухвалення кредитних рішень;

здійснюється моніторинг портфеля кредитів, включаючи розрахунок величини кредитного ризику відповідно до вимог Положення № 351, раннє виявлення ознак потенційної проблемності, заходи щодо запобігання збільшенню кредитного ризику;

здійснюється контроль за оцінкою майна, яке є заставою за наданими кредитами;

здійснюється стрес-тестування кредитного ризику;

надаються інформація та звітність про кредитний ризик, у тому числі про ризик концентрації, відповідальній особі банківської групи;

4) оцінка кредитного ризику здійснюється учасником КІП згідно з внутрішнім положенням, розробленим відповідно до вимог Положення № 351, яке погоджено відповідальною особою банківської групи;

5) система внутрішнього контролю в банківській групі забезпечує належний контроль відповідальною особою банківської групи за дотриманням учасником КІП умов, зазначених у підпунктах 3, 4 пункту 74 розділу VIII цього Положення.

75. Відповідальна особа банківської групи має право здійснювати управління кредитним ризиком в учаснику КІП (крім банку) та оцінку кредитного ризику учасника КІП (крім банку) згідно з підпунктами 3, 4 пункту 74 розділу VIII цього Положення на умовах аутсорсингу відповідно до вимог Закону України “Про фінансові послуги та фінансові компанії”.

76. Банк, що є учасником банківської групи, визначає розмір частини сукупного розміру експозицій щодо учасника КІП, яка може бути виключена з розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 74 розділу VIII цього Положення, як 50% від сукупного розміру експозицій щодо учасника КІП, який включається до розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції згідно з пунктом 15 розділу I цього Положення.

77. Банк повідомляє Національний банк про прийняте рішення управлінського персоналу / колегіального органу банку про виключення з

розрахунку нормативу максимального розміру значної експозиції щодо учасника КІП частини експозиції згідно з пунктом 74 розділу VIII цього Положення:

- 1) не пізніше наступного робочого дня з дня прийняття рішення;
- 2) за підписом однієї з осіб, визначених у підпункті 2 пункту 72 розділу VII цього Положення;
- 3) із додаванням:
 - копії прийнятого рішення та обґрунтування про прийняте рішення;
 - інформації про дотримання умов, визначених у підпунктах 1–5 пункту 74 розділу VIII цього Положення;
- 4) в один із способів, визначених у підпункті 4 пункту 72 розділу VII цього Положення.

78. Національний банк у разі встановлення за результатами банківського нагляду із застосуванням професійного судження недотримання умов, визначених у пункті 74 розділу VIII цього Положення, має право розглянути питання про застосування до банку адекватного заходу впливу згідно з Положенням № 346.

Додаток 1

до Положення про порядок визначення банками України, банківськими групами значних експозицій та розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції
(пункт 5 розділу І)

Мінімальний перелік

порядків, процедур та методик, які є обов'язковими для визначення у внутрішньобанківському положенні

1. Порядок та процедури з виявлення, моніторингу, контролю та звітування про значні експозиції щодо контрагента / групи пов'язаних контрагентів, про зміни в розмірі значних експозицій, розподіл обов'язків, повноважень між підрозділами із застосуванням трьох ліній захисту.

2. Методика розрахунку значних експозицій та значення нормативу максимального розміру значної експозиції, яка ґрунтується на відображенні операцій банком у бухгалтерському обліку, включаючи дані аналітичного та управлінського обліку, згідно з обліковою політикою та внутрішньобанківськими положеннями з питань бухгалтерського обліку.

3. Порядок та процедура здійснення оцінки характеру відносин між особами на предмет наявності спільного ризику з метою визначення груп пов'язаних контрагентів, включаючи:

1) перелік джерел інформації / даних, на підставі яких банк здійснює оцінку характеру відносин між особами, включаючи документи щодо контрагентів, які повинні міститися в кредитній документації згідно з вимогами Положення № 351;

2) порядок та процедуру отримання / актуалізації інформації про відносини між особами, включаючи осіб, які не є контрагентами банку, періодичність актуалізації інформації, що забезпечує своєчасне виявлення груп пов'язаних контрагентів;

3) перелік критеріїв та ознак, які свідчать про наявність спільного ризику осіб, включаючи ознаки, що визначені з урахуванням власного досвіду банку;

4) перелік ознак фінансових труднощів особи, надмірних додаткових витрат банку, спроможності особи вчасно замінити джерела фінансування своєї діяльності / погашення кредиту, суттєвості дебіторської заборгованості /

зобов'язань особи, які застосовуються для виявлення критерію економічної залежності;

5) порядок та процедуру формування / актуалізації банком судження щодо наявності / відсутності ознак, що свідчать про наявність спільного ризику в осіб, періодичність його перегляду, яка забезпечує актуальність такого судження;

6) порядок та процедуру визначення групи пов'язаних контрагентів, включаючи надавачів забезпечення, емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, емітентів базових інструментів за деривативами;

7) порядок та процедуру прийняття банком рішень щодо визнання / припинення визнання / невизнання групи пов'язаних контрагентів, що визначені в Положенні про порядок визначення банками України, банківськими групами значних експозицій та розрахунок значення нормативу максимального розміру значної експозиції (далі – Положення).

4. Порядок та процедури визначення експозиції щодо надавача забезпечення із застосуванням підходу заміщення, включаючи порядок розподілу експозиції, що забезпечена кількома прийнятними інструментами пом'якшення кредитного ризику на забезпечені частини, установлення пріоритетності в розподілі експозиції на забезпечені частини, визначення розміру забезпеченої та незабезпеченої частини експозиції.

5. Порядок та процедура визначення додаткової експозиції, включаючи:

1) порядок та процедури з виявлення, моніторингу, контролю та звітування про додаткові експозиції щодо емітентів / боржників за активами інститутів спільного інвестування, про зміни в їх розмірі, розподіл обов'язків, повноважень між підрозділами із застосуванням трьох ліній захисту;

2) перелік джерел інформації, на підставі якої банк здійснює аналіз складу активів інститутів спільного інвестування для виявлення емітентів / боржників за такими активами;

3) порядок та процедуру отримання / актуалізації інформації про склад активів інститутів спільного інвестування, періодичність актуалізації інформації, яка забезпечує своєчасне виявлення емітентів / боржників за такими активами;

4) порядок та процедури щодо формування судження про відповідність складу активів інституту спільного інвестування встановленим у Положенні

Продовження додатка 1

вимогам, щодо застосування консервативних суджень та припущень, складання відповідного висновку на підставі такого судження;

5) перелік критеріїв для визначення активів інституту спільного інвестування такими, яким притаманний / не притаманний кредитний ризик, пов'язаними / не пов'язаними.

6. Порядок та процедура визначення непрямої експозиції, включаючи:

1) порядок та процедури з виявлення, моніторингу, контролю та звітування про додаткові експозиції щодо емітентів базових інструментів за деривативами, про зміни в їх розмірі, розподіл обов'язків, повноважень між підрозділами із застосуванням трьох ліній захисту;

2) перелік джерел інформації, на підставі якої банк здійснює аналіз базових активів / базових показників за деривативами для виявлення емітентів базових інструментів за деривативами;

3) порядок та процедуру отримання / актуалізації інформації про базові активи / базові показники за деривативами, періодичність актуалізації інформації, яка забезпечує своєчасне виявлення емітентів базових інструментів за деривативами;

4) порядок та процедури щодо формування судження про відповідність базових активів за деривативами встановленим у Положенні вимогам, щодо застосування консервативних суджень та припущень, складання відповідного висновку на підставі такого судження;

5) перелік критеріїв для визначення базових активів за деривативами такими, яким притаманний / не притаманний кредитний ризик, пов'язаними / не пов'язаними;

6) моделі / методи для визначення:

очікуваної ціни виконання опціону;

максимальних втрат від операції за деривативом, іншим, ніж опціон, із застосуванням припущень про дефолт емітента базових інструментів за деривативом;

зміни ціни деривативу із застосуванням припущень про дефолт одного / кількох / усіх емітентів базових інструментів за деривативами.

7. Порядок та процедура визначення експозицій / частин експозицій, які не враховуються під час визначення значної експозиції, розрахунку значення нормативу максимального розміру значної експозиції.

Додаток 2

до Положення про порядок визначення банками України, банківськими групами значних експозицій та розрахунків значення нормативу максимального розміру значної експозиції
(пункт 25 розділу II)

Послідовність дій щодо визначення сукупного розміру довгих ризик-позицій за інструментами, що утримуються у торговій книзі

1. Сукупний розмір довгих ризик-позицій за інструментами, що утримуються у торговій книзі, визначається у такій послідовності:

1) визначаються усі довгі та всі короткі ризик-позиції щодо контрагента;

2) розподіляються усі довгі та всі короткі ризик-позиції із застосуванням установлених у Положенні № 162 критеріїв узгодженості на такі групи:
узгоджені ризик-позиції;
неузгоджені ризик-позиції;

3) згортаються довгі та короткі ризик-позиції, що включені до групи узгоджених ризик-позицій у торговій книзі;

4) визначаються в групі неузгоджених ризик-позицій такі ризик-позиції:
чисті довгі ризик-позиції (довга ризик-позиція зменшена на коротку ризик-позицію) – якщо пріоритетність задоволення вимог кредиторів за інструментом у короткій ризик-позиції є однаковою або нижчою, ніж пріоритетність задоволення вимог банку за інструментом у довгій ризик-позиції згідно з умовами правочину та нормами законодавства про банкрутство;
довгі ризик-позиції (довга ризик-позиція не зменшується на коротку ризик-позицію) – в інших випадках;

5) визначається сукупний розмір довгих ризик-позицій щодо контрагента в торговій книзі як суму чистих довгих ризик-позицій, довгих ризик-позицій, визначених згідно з підпунктом 4 пункту 1 додатка 2 до Положення про порядок визначення банками України, банківськими групами значних експозицій та розрахунків значення нормативу максимального розміру значної експозиції (далі – Положення), та сукупний розмір непрямих експозицій щодо контрагента – емітента базового інструменту за деривативом з додатним значенням, розрахований згідно з підпунктом 6 пункту 43 розділу V Положення.

Додаток 3
до Положення про порядок визначення
банками України, банківськими
групами значних експозицій та
розрахунків значення нормативу
максимального розміру значної
експозиції
(пункт 64 розділу VII)

Приклади включення контрагентів до груп пов'язаних контрагентів на підставі
критерію економічної залежності між особами

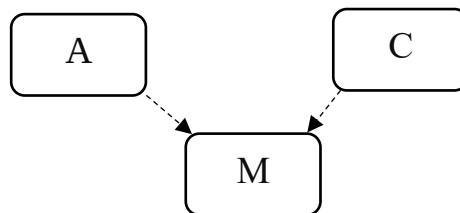
1. Умови прикладу 1:

1) банк має експозиції щодо контрагентів А, С, М;

2) контрагенти А, С не залежать один від одного;

3) контрагент М залежить від контрагентів А, С на підставі критерію економічної залежності.

Схематичне зображення 1 до умов прикладу 1

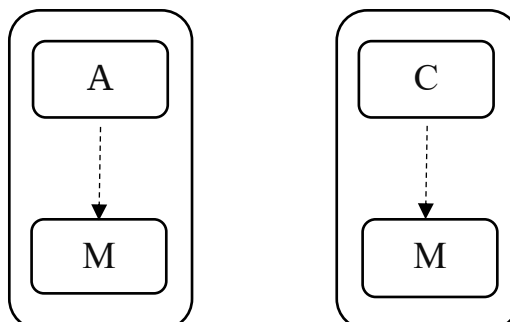

2. Висновок за прикладом 1: оскільки економічної залежності між контрагентами А та С немає, контрагент М включається до таких груп пов'язаних контрагентів:

1) А, М;

2) С, М.

Схематичне зображення 2 до висновку за прикладом 1

3. Умови прикладу 2:

1) банк має експозиції щодо контрагентів A1, A2, C, M, T;

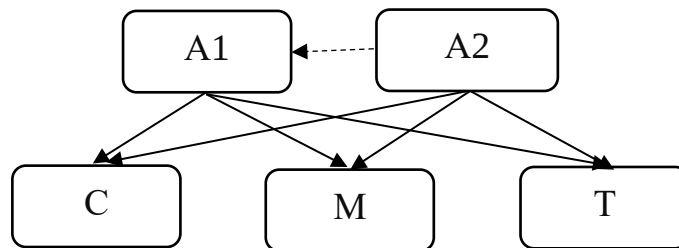
2) контрагенти A1 та A2:

єдині акціонери контрагентів C, M, T;

володіють однаковою кількістю акцій (50% та 50% загальної кількості акцій у статутному капіталі) контрагентів C, M, T;

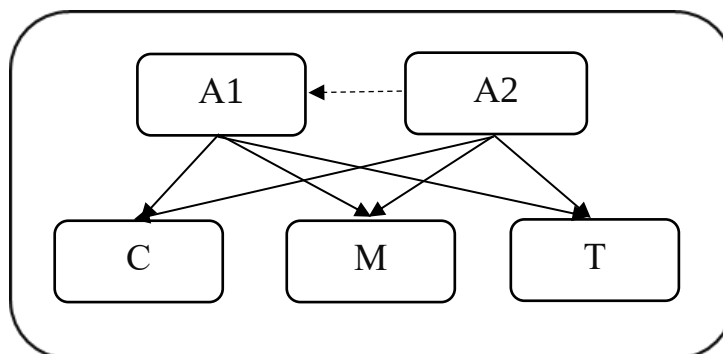
3) контрагент A1 залежить від контрагента A2 на підставі критерію економічної залежності.

Схематичне зображення 3 до умов прикладу 2

4. Висновок за прикладом 2: оскільки наявна економічна залежність контрагента A1 від контрагента A2, контрагенти A1, A2, C, M, T включаються до однієї групи пов'язаних контрагентів.

Схематичне зображення 4 до висновку за прикладом 2

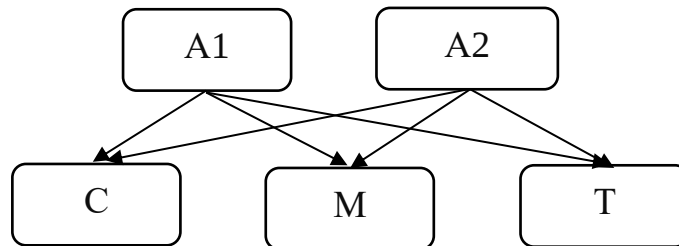
5. Умови прикладу 3:

1) банк має експозиції щодо контрагентів A1, A2, C, M, T;

2) контрагенти A1 та A2:
єдині акціонери контрагентів С, М, Т;
володіють однаковою кількістю акцій (50% та 50% загальної кількості акцій у статутному капіталі) контрагентів С, М, Т;

3) контрагенти A1, A2 не залежать один від одного.

Схематичне зображення 5 до умов прикладу 3

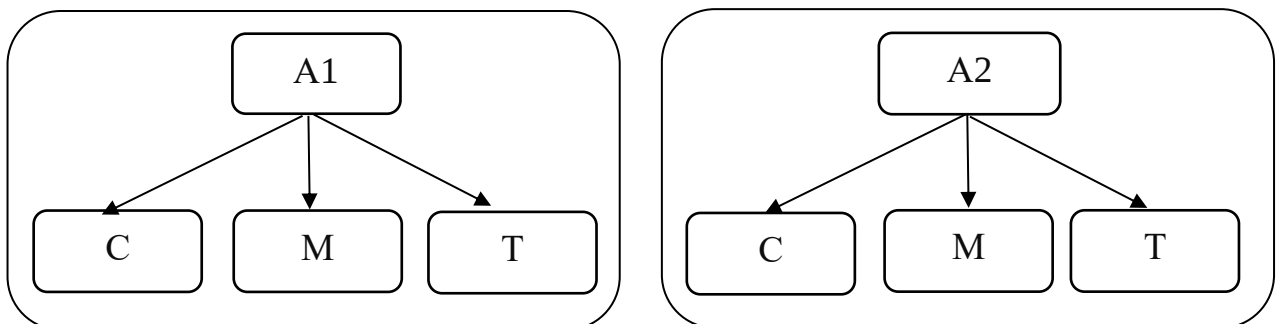

6. Висновок за прикладом 3: оскільки економічної залежності між контрагентами A1 та A2 немає, контрагенти С, М, Т включаються до таких груп пов'язаних контрагентів:

1) A1, C, M, T;

2) A2, C, M, T.

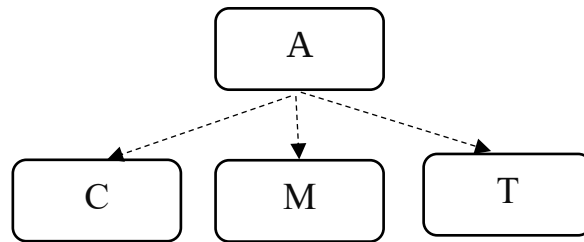
Схематичне зображення 6 до висновку за прикладом 3

7. Умови прикладу 4:

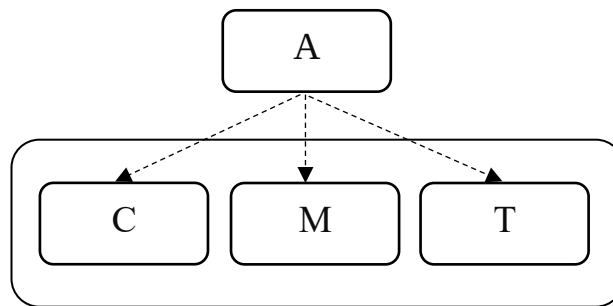
1) банк має експозиції щодо контрагентів С, М, Т;

2) контрагенти С, М, Т залежать від А (не є контрагентом) на підставі критерію економічної залежності.

8. Висновок за прикладом 4: оскільки за наявності фінансових труднощів у А (не є контрагентом) контрагенти С, М, Т також зазнаватимуть фінансових труднощів у зв'язку з економічною залежністю від А, контрагенти С, М, Т включаються до однієї групи пов'язаних контрагентів.

Схематичне зображення 7 до висновку за прикладом 4

Додаток 4

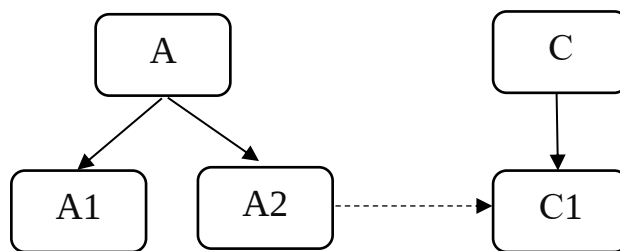
до Положення про порядок визначення банками України, банківськими групами значних експозицій та розрахунків значення нормативу максимального розміру значної експозиції
(пункт 67 розділу VII)

Приклади включення контрагентів до груп пов'язаних контрагентів на підставі критерію наявності одночасно відносин контролю та економічної залежності між особами

1. Умови прикладу 1:

- 1) банк має експозиції щодо контрагентів А, А1, А2, С, С1;
- 2) контрагенти А1, А2 залежать від контрагента А на підставі критерію відносин контролю;
- 3) контрагент С1 залежить від контрагента С на підставі критерію відносин контролю;
- 4) контрагент С1 залежить від контрагента А2 на підставі критерію економічної залежності.

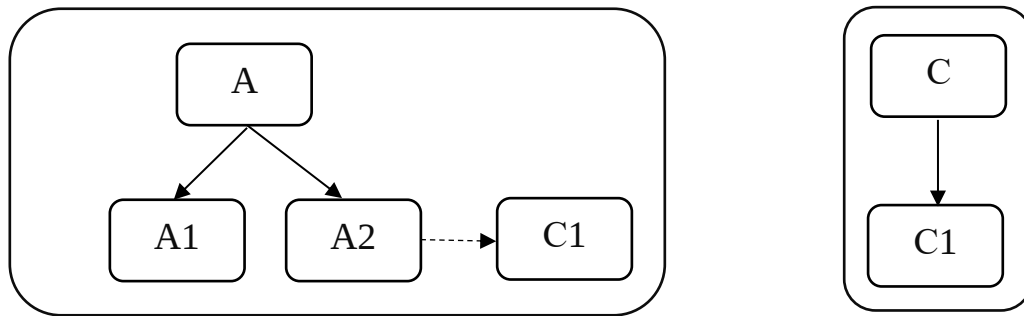
Схематичне зображення 1 до умов прикладу 1

2. Висновок за прикладом 1: контрагент С1 включається до таких груп пов'язаних контрагентів:

- 1) А, А1, А2, С1 – оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів А, А2 контрагент С1 також зазнаватиме фінансових труднощів у зв'язку з економічною залежністю від контрагента А2;
- 2) С, С1 – оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів А, А2 контрагент С не зазнаватиме фінансових труднощів у зв'язку з відсутністю економічної залежності від контрагента А2.

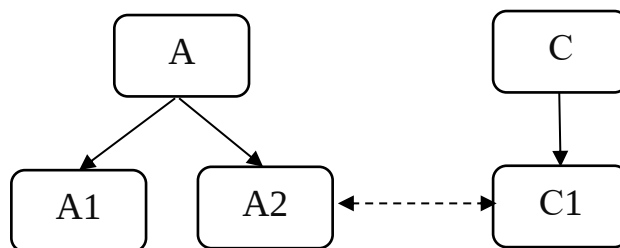
Схематичне зображення 2 до висновку за прикладом 1

3. Умови прикладу 2:

- 1) банк має експозиції щодо контрагентів A, A1, A2, C, C1;
- 2) контрагенти A1, A2 залежать від контрагента A на підставі критерію відносин контролю;
- 3) контрагент C1 залежить від контрагента C на підставі критерію відносин контролю;
- 4) контрагент C1 залежить від контрагента A2 на підставі критерію економічної залежності;
- 5) контрагент A2 залежить від контрагента C1 на підставі критерію економічної залежності.

Схематичне зображення 3 до умов прикладу 2

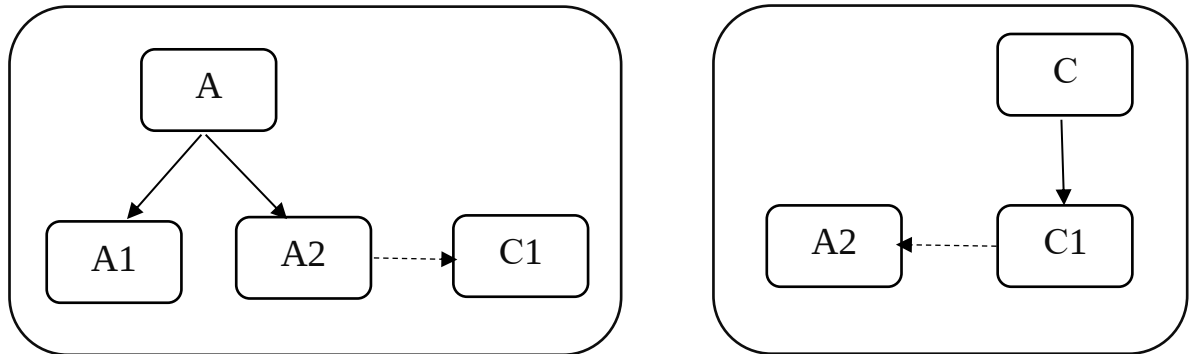

4. Висновок за прикладом 2: контрагенти C1 та A2 включаються до таких груп пов'язаних контрагентів:

- 1) A, A1, A2, C1 – оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів A, A2 контрагент C1 також зазнаватиме фінансових труднощів у зв'язку з економічною залежністю від контрагента A2;

2) С, С1, А2 – оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів С, С1 контрагент А2 також зазнаватиме фінансових труднощів у зв'язку з економічною залежністю від контрагента С1.

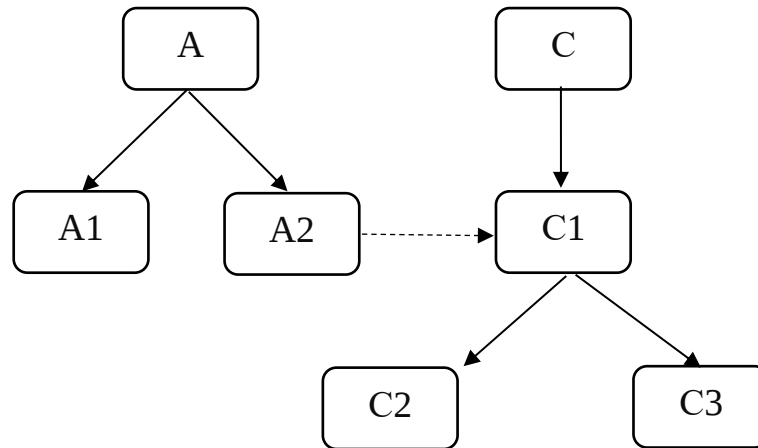
Схематичне зображення 4 до висновку за прикладом 2

5. Умови прикладу 3:

- 1) банк має експозиції щодо контрагентів А, А1, А2, С, С1, С2, С3;
- 2) контрагенти А1, А2 залежать від контрагента А на підставі критерію відносин контролю;
- 3) контрагент С1 залежить від контрагента С на підставі критерію відносин контролю;
- 4) контрагент С1 залежить від контрагента А2 на підставі критерію економічної залежності;
- 5) контрагенти С2, С3 залежать від контрагента С1 на підставі критерію відносин контролю.

Схематичне зображення 5 до умов прикладу 3

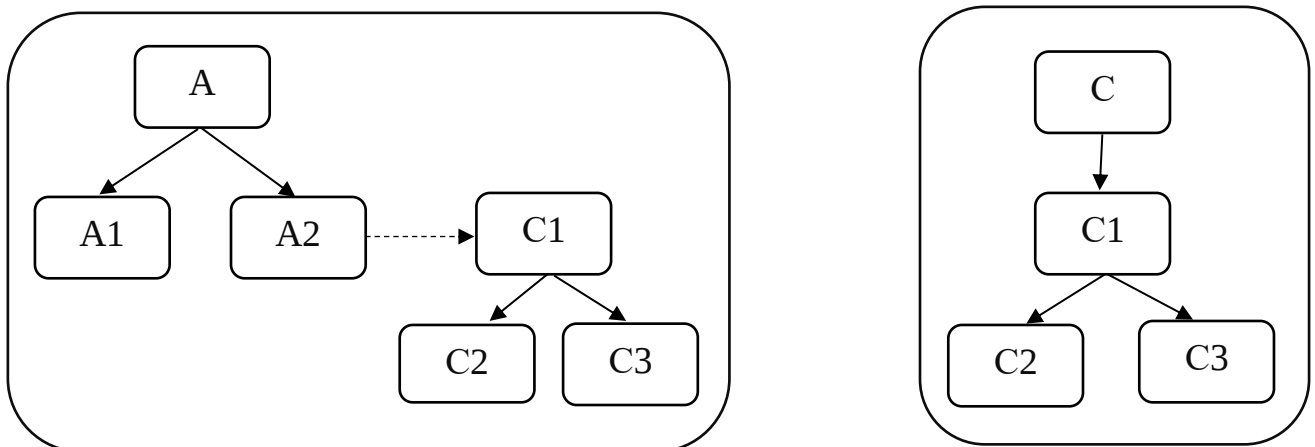

6. Висновок за прикладом 3: контрагенти C1, C2, C3 включаються до таких груп пов'язаних контрагентів:

1) A, A1, A2, C1, C2, C3 – оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів A, A2 контрагент C1 та контрагенти C2, C3, що ним контролюються, також зазнаватимуть фінансових труднощів у зв'язку з економічною залежністю від контрагента A2;

2) C, C1, C2, C3 – оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів A, A2 контрагент C не зазнаватиме фінансових труднощів у зв'язку з відсутністю економічної залежності від контрагента A2.

Схематичне зображення 6 до висновку за прикладом 3.

7. Умови прикладу 4:

1) банк має експозиції щодо контрагентів A, A1, A2, C, C1, C2, C3;

2) контрагенти A1, A2 залежать від контрагента A на підставі критерію відносин контролю;

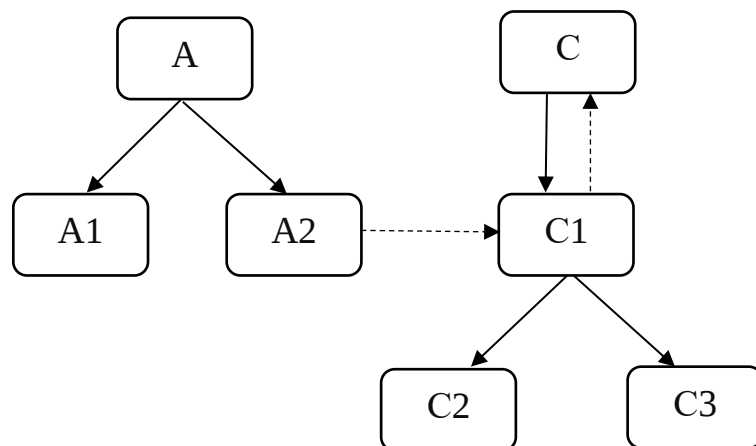
3) контрагент C1 залежить від контрагента C на підставі критерію відносин контролю;

4) контрагент C1 залежить від контрагента A2 на підставі критерію економічної залежності;

5) контрагенти C2, C3 залежать від контрагента C1 на підставі критерію відносин контролю.

6) контрагент C залежить від контрагента C1 на підставі критерію економічної залежності.

Схематичне зображення 7 до умов прикладу 4

8. Висновок за прикладом 4: контрагенти A, A1, A2, C, C1, C2, C3 включаються до однієї групи пов'язаних контрагентів, оскільки за наявності фінансових труднощів у контрагентів A, A2 контрагент C1 і контрагенти C2, C3, що ним контролюються, та контрагент C, який залежить від контрагента C1, також зазнаватимуть фінансових труднощів у зв'язку з економічною залежністю від контрагента A2.

Схематичне зображення 8 до висновку за прикладом 4

